

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Historie a tradice chovu koní v ČR a v Rusku

Adéla Klímová

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra germanistiky a slavistiky

Studijní program Cizí jazyky pro komerční praxi

Specializace programu Cizí jazyky pro komerční praxi – ruština

Bakalářská práce

Historie a tradice chovu koní v ČR a v Rusku

Adéla Klímová

Vedoucí práce:

Mgr. Bohuslava Němcová, Ph.D.

Katedra germanistiky a slavistiky

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2022

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2022

.....

Obsah

ÚVOD	5
1. POČÁTEK CHOVU KONÍ	6
2. HISTORIE JEZDECTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE	8
2.1. POČÁTKY CHOVU KONÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	8
2.2. CHOV KONÍ OD 17. DO 19. STOLETÍ.....	9
2.3. VÝVOJ ČESKOSLOVENSKÉHO JEZDECTVÍ.....	10
3. HISTORIE JEZDECTVÍ V RUSKU	12
3.1. CHOV KONÍ V PŘEDREVOLUČNÍM RUSKU.....	12
3.2. CHOV KONÍ V LETECH 1917-1940.....	15
3.3. CHOV KONÍ V RUSKU PO ROCE 1940.....	17
4. VÝZNAMNÉ HŘEBČINCE A HŘEBČINY V ČECHÁCH	19
4.1. NÁRODNÍ HŘEBČÍN KLADRUBY NAD LABEM.....	19
4.2. ZEMSKÝ HŘEBČINEC PÍSEK.....	21
4.3. ZEMSKÝ HŘEBČÍN NAPAJEDLA.....	22
4.4. HŘEBČÍN ALBERTOVEC.....	23
4.5. ZEMSKÝ HŘEBČINEC TLUMAČOV.....	24
5. VÝZNAMNÉ HŘEBČINCE A HŘEBČINY V RUSKU	26
5.1. PRILEPSKÝ PLEMENNÝ HŘEBČINEC (ПРИЛЕПСКИЙ ПЛЕМЕННОЙ КОННЫЙ ЗАВОД).....	26
5.2. STAROŽILOVSKÝ HŘEBČINEC (СТАРОЖИЛОВСКИЙ КОННЫЙ ЗАВОД).....	27
5.3. MOSKEVSKÝ HŘEBČÍN (МОСКОВСКИЙ КОННЫЙ ЗАВОД №1).....	27
5.4. HŘEBČÍN GEORGENBURG (КОННЫЙ ЗАВОД «ГЕОРГЕНБУРГ»).....	29
5.5. LOKOŤSKÝ HŘEBČINEC (ЛОКОТСКОЙ КОННЫЙ ЗАВОД).....	30
5.6. HŘEBČÍN CHRENOVOJ (ХРЕНОВСКОЙ КОННЫЙ ЗАВОД).....	31
6. VÝZNAMNÁ PLEMENA SPOJENÁ S ČESKEM	32
6.1. ČESKÝ TEPLOKREVNÍK.....	32
6.2. STAROKLADRUBSKÝ KŮŇ.....	32
6.3. KŮŇ KINSKÝCH.....	33
6.4. ČESKOMORAVSKÝ BELGICKÝ KŮŇ.....	34
7. VÝZNAMNÁ PLEMENA SPOJENÁ S RUSKEM	35
7.1. ORLOVSKÝ KLUSÁK.....	35
7.2. DONSKÝ KŮŇ.....	36
7.3. BUĐONOVSKÝ KŮŇ.....	36
7.4. TRAKÉNSKÝ KŮŇ.....	37
7.5. RUSKÝ KLUSÁK.....	38
8. VELKÁ PARDUBICKÁ	39
9. ZÁVODIŠTĚ V RUSKU	45
ZÁVĚR	46
RESUMÉ	47
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ	48
TIŠTĚNÉ ZDROJE.....	48
ELEKTRONICKÉ ZDROJE.....	49
PŘÍLOHY	55
GLOSÁŘ.....	56

Úvod

Koně provázejí člověka již dlouhými dějinami a jsou významnou součástí historie jeho vývoje a pokroku. Od původních prvopočátků setkávání, kdy byli koně zdrojem potravy pravěkých lidí, přes období domestikace koní, kdy byli důležitými pomocníky při mnoha druzích těžkých prací, až po dnešní moderní dobu, kdy jsou pro člověka především druhem záliby a zábavy při různých sportovních událostech.

Chov koní se v různých částech světa vyvíjel odlišně, v návaznosti na potřeby lidí. Ve společnosti, zabývající se zemědělstvím, byli koně především pracovními pomocníky, ve společnostech dobytelských byli koně hlavně pomocníky při přepravě lidí, vojsk a nákladů. V závislosti na těchto potřebách se postupně lidé začali snažit o plemenitbu koní jejich vzájemným křížením tak, aby jim nově vzniklá plemena co nejlépe vyhovovala k zamýšleným účelům a díky tomu postupně vznikla celá řada velmi odlišných plemen koní. Některá z nich postupně ztratila svůj význam a zanikla, další řada plemen však prošla cíleným šlechtěním a jsou důležitými společníky lidí až do současnosti.

Cílem bakalářské práce je popsat historii jezdeckví, vznik a vývoj významných českých a ruských hřebčinců a plemena koní typická pro tyto země. V textu jsou také zmíněny důležité osobnosti českých a ruských dějin, které se nejvíce zasloužily o rozvoj chovu koní a sportovního jezdeckví v těchto dvou státech. Nedílnou součástí bakalářské práce je glosář, obsahující ruskou a českou terminologii vztahující se k chovu koní, péči o koně a k jezdeckým disciplínám.

1. Počátek chovu koní

Kůň neodmyslitelně doprovází člověka a věrně mu slouží už po tisíce let. Role koně jako věrného přítele je spjata s historií všech národů světa. Tradice chovu koní je zakořeněna ve vzdálených dobách, kdy na území euroasijského kontinentu byli domestikováni první koně. Původně byla považována za kolébkou domestikace koní Střední Asie. V pozdějších dobách bylo ale na základě archeologických výzkumů zjištěno, že existovalo několik dalších důležitých center domestikace i v Eurasii.¹

V mladší době kamenné a v době bronzové, přibližně před 6 tisíci lety, začaly národy starověkého východu obývající oblast severně od Mezopotámie šlechtit koně. Za nejlepší typ koně bylo tou dobou považováno dnes již vyhynulé plemeno koně nisejského. V 1. století př. n. l. se pro svou sílu a vytrvalost v bojích stali nejlepšími koně z Parthské říše, kteří společně se svými jezdci poráželi římské legie a způsobovali jim citelné ztráty. Na dnešní dobu se jednalo o koně malého vzrůstu měřící okolo 150 cm v kohoutku. Koně tedy v této části světa sloužili hlavně pro vojenské účely a k přepravě.²

V Evropě byly nalezeny ostatky koní ze staršího období čtvrtohor, tzv. pleistocénu. Tyto ostatky byly prokázány za původní, takže předpoklad, že domestikovaný kůň přišel ze Střední Asie, byl vyvrácen. K domestikaci v evropské části světa došlo zkrocením místního koně tarpanovitého (podskupina koní), který se hojně vyskytoval ve stepích. Divocí koně stepního typu byli rozšířeni v jihovýchodní Evropě a byli domestikováni. Díky existenci starověké kultury Trypillie, která domestikovala koně, a jejím vazbám na Střední Asii, národy obývající jihoruské stepi poznaly koně domácího. V 1. tisíciletí př. n. l. došlo v této oblasti k výraznému rozvoji chovu koní.³

Již od samého počátku domestikace se kůň uplatňoval ve všech sférách lidské činnosti – v hospodářství, dopravě nebo jako vojenská síla. Vývoj koní do dnešní doby byl

---

¹ Коневодство. Коневодство в древности [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://www.bibliotekar.ru/7-konevodstvo/2.htm>

² Коневодство. Коневодство в древности [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://www.bibliotekar.ru/7-konevodstvo/2.htm>

³ История коневодства. История коневодства. [online]. Copyright © [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://lokotskoy.ru/istoriya-konevodstva.html>

komplikovaný proces, který byl ovlivněn mnoha faktory spojenými s požadavky společnosti a chovatelů. Je důležité také zmínit, že rozvoj chovu koní probíhal v různých částech světa rozdílně. Chovatelé vždy pracovali s původním plemenem, přirozeně typickým pro danou oblast a snažili se o zdokonalení jeho předností, ať už šlo o vytrvalost nebo charakter.

2. Historie jezdeckví v České republice

Kapitola je rozdělena na tři podkapitoly, každá z nich je věnována určitému období. Rozdělení je založeno na knize Drahoslava Misaře s názvem „Vývoj chovu koní v Čechách a na Slovensku“, vydané v Praze v roce 2011.

2.1. Počátky chovu koní v České republice

Misař (2011: 7) uvádí, že nejstarší historické záznamy dokládající chov koní na území Čech, Moravy a Slezska pochází z roku 871 z letopisů fuldských. Chov koní slovanskými kmeny měl dlouhou tradici. Kůň sloužil zejména jako dopravní a tažné zvíře, které přispívalo k hospodářskému rozvoji země. Později ve středověku byl kůň využíván pro vojenské či turnajové potřeby či při lovech divoké zvěře.

Rytířské turnaje byly důležitou součástí tehdejší středověké společnosti a na vývoj chovu koní měly významný vliv. Souboje byly výkonnostními zkouškami, při kterých rytíři se svými koňmi museli prokázat svou vytrvalost, sílu, rychlost a mechaniku pohybu. Mnoho turnajů bylo pořádáno za dob vlád Přemysla Otakara II. (1233–1278), Václava II. (1271–1305) nebo Jana Lucemburského (1296–1346). Na královské pečetě Václava II. byl zobrazen turnajový jezdec, což symbolizovalo důležitost turnajů ve 13. století (Dušek 1992: 9–12).

S příchodem renesance v 15. století a rozvojem střelných zbraní, které značně ovlivnily války a strukturu vojsk, se také zvyšovaly i požadavky na výkonnost koní a jezdecké umění. V souvislosti s potřebou lépe vycvičených koní byli vybráni španělští koně, kteří odpovídali těmto nárokům a jeví se tak správnou volbou. Byli importováni do českých zemí a jejich chovy se rozšiřovaly i do mnoha evropských zemí. Krev španělských koní koluje dodnes v žilách mnoha plemenům jak na evropském, tak i na americkém kontinentu. Dovoz španělských koní do Čech byl podporován císařem Maxmiliánem II. Habsburským (1527–1576). Na panovnických dvorech vznikaly jezdecké školy, ve kterých byly vyučovány základy jezdeckví (Dušek 1992: 12–13).

V 16. století bylo věnováno více pozornosti zemskému chovu koní a vývoj byl určován potřebou jezdeckých koní pro vojenské účely nebo dopravu. Z dostupných pramenů

vyplývá, že byli preferováni koně teplokrevného a chladnokrevného typu. V jižních Čechách převládali koně mohutnějšího rámce italského původu, protože přes území českých zemí vedla frekventovaná obchodní cesta, tzv. Zlatá stezka, která spojovala Čechy s Podunajím. Za zmínku rozhodně stojí český vojevůdce Albrecht z Valdštejna (1583–1634), jehož kvalita chovu byla považována za srovnatelnou s úrovní dvorního chovu v Kladrubech nad Labem. V podkapitole číslo 4.1 je podrobněji popsán jeho život a jeho vliv na vývoj chovu koní v Českých zemích (Misař 2011: 7–8).

2.2. Chov koní od 17. do 19. století

V 1. polovině 17. století byl v důsledku třicetileté války (1618–1648) zastaven rozvoj zemského chovu koní. Většina bojů se totiž odehrávala na území dnešního Česka a chov koní kvůli tomu trpěl. Tento špatný stav trval až do poloviny následujícího století. Průběh situace byl zaznamenán ve spisu Jana Viléma ze Stubenbergu (1619–1663) z roku 1662 (Dušek 1992: 13–14).

V 18. století bylo vydáno několik chovatelských nařízení, která měla zkvalitnit chov koní a zamezit jeho úpadku. Císař Karel VI. v roce 1736 vydal opatření, které nařizovalo šlechtě pečovat o rozvoj chovu koní a zakazovalo vyvážet koně ze země. Dalším opatřením podporujícím chov koní byl patent Marie Terezie vydaný roku 1763. Země byla rozdělena na menší chovatelské oblasti, chovné klisny byly označeny výžehy a plemeníci začali být evidováni do soupisu. Tímto patentem bohužel nebyl vyřešen problém s kvalitou plemenných hřebců, a proto císař Josef II. (1741–1790) v roce 1780 nařídil, aby byl zemský chov hřebců svěřen vojenskému velení (Dušek 1992: 13–15).

Po dvou letech, v roce 1782, nechal Josef II. zřídit 4 hřebčiny v Brandýse nad Labem, Chlumci nad Cidlinou, Pardubicích a Poděbradech a jejich správou a dohledem nad šlechtěním byla pověřena armáda. Armáda potřebovala doplnit stavy koní ve svých útvech, a v důsledku toho narůstal počet koní odchovaných v rakousko-uherských hřebčínách (Misař 2011: 15–16).

2.3. Vývoj československého jezdeckví

První událostí připomínající jezdecké závody byl hon za smečkou pořádaný Oktaviánem Kinským v roce 1835 na jeho panství. Honu se zúčastnili šlechtici a důstojníci. Na podnět jednoho z účastníků vznikla v roce 1838 Parforsní společnost v Pardubicích. Bylo nutné zdokonalit ovládání koně, aby jezdci s koňmi zvládali překonávat náročné přírodní překážky bez větších obtíží. Byly pořádány soutěže, na kterých bylo demonstrováno jezdecké umění, a tyto soutěže se staly elementárním prvkem vzniku jezdeckých závodů (Misař 2011: 243).

V roce 1891 byl založen Jízdní odbor Sokola Pražského, který ve stejném roce vycvičil 41 členů v jízdně městské jezdecké gardy. Vznik této organizace byl důležitým mezníkem, protože podnítil vzestup zájmu o jezdeckví a rozšířila se členská základna v instituci. Byl také zvolen pětičlenný Technický odbor jezdecký, který byl pozdějším základem vrcholného orgánu československého jezdeckví (Misař 2011: 243).

V jezdecké výuce a výchově jezdeckých kádrů existovalo několik typů vojenských škol. Výcvik důstojníků se odehrával zejména ve vojenské akademii v Hranicích, která zahájila svou činnost na začátku roku 1920 a později byla přejmenována na Československé jezdecké učiliště. Ve stejném roce v Hodoníně vznikl Ústřední jezdecký ústav, do kterého bylo v roce 1921 učiliště přemístěno, protože byly stále i s výcvikovými prostory poškozeny požárem. Ústřední jezdecký ústav a Československé jezdecké učiliště byly sloučeny. Výcvik trval dva roky, měl několik specializací a na jeho konci bylo nutné úspěšně složit zkoušku zdatnosti. Součástí výcviku byla i sportovní aktivita učitelů a absolventů učiliště. Jejich největším úspěchem bylo vítězství ve skokové soutěži na Letních olympijských hrách v roce 1928 v Amsterdamu. Toto prvenství přineslo československému jezdeckví mezinárodní věhlas (Misař 2011: 244–249).

S přibývajícím popularitou jezdeckého sportu bylo nezbytné mezinárodně sjednotit pravidla organizace soutěží, a proto byla v roce 1921 založena Mezinárodní jezdecká federace (dále jen FEI). V tomtéž roce vznikla i Československá jezdecká společnost a již od začátku přebrala model pořádání závodů podle FEI. Československá jezdecká společnost bohužel nebyla jednotná ve vedení jezdeckého sportu, a proto byl v roce

1929 vytvořen Československý jezdecký svaz (dále jen ČJS). Stanovy ČJS vešly v platnost v roce 1931 a byl aktualizován Závodní řád (Misař 2011: 249–250).

Následující vývoj československého jezdeckví byl kolísavý. V období okupace byl ČJS rozpuštěn a po osvobození obnoven. Jezdeckví nebylo preferovaným druhem sportu, takže se reprezentace neúčastnila mnoha mezinárodních závodů. Až v roce 1968 se opět začal narůstat zájem o jezdeckví a zvyšoval se počet členů reprezentace a s tím i počet startů v mezinárodních soutěžích. Poté byl sport znovu utlumen a klesla jeho obliba. Tento stav přetrval až do konce období normalizace (do roku 1989) (Misař 2011: 250–256).

Po Sametové revoluci byl zájem o jezdeckví zase na vzestupu. Po rozpadu Československé republiky byla ČJS rozdělena na Českou jezdeckou federaci (ČJF)⁴ a Slovenskou jezdeckou federaci (SJF)⁵. ČJF se skládá z 1600 oddílů s asi 26 000 členy (Misař 2011: 256–261). Nejznámějšími českými jezdci jsou například Aleš Opatrný, Zuzana Zelinková nebo Jiří Pecháček.

---

⁴ Webové stránky České jezdecké federace jsou dostupné na: <http://www.cjf.cz>

⁵ Webové stránky Slovenské jezdecké federace jsou dostupné na: <https://www.sjf.sk>

3. Historie jezdeckví v Rusku

Chov koní v Rusku je komplikovaný proces s bohatou historií ovlivněnou nejrůznějšími událostmi a historickými okolnostmi. Kapitola je rozdělena na tři podkapitoly, každá z nich je věnována určitému období. Rozdělení je založeno na knize J. V. Koževnikova a D. J. Gureva s názvem „Chov koní v Rusku: historie, současnost a problémy“ (Отечественное коневодство: история, современность, проблемы), vydané v Moskvě v roce 1990.

3.1. Chov koní v předrevolučním Rusku

Místem domestikace koní v Rusku byla oblast dnešní Sibiře a evropská část území dnešní Ruské federace. Tyto oblasti byly vzhledem ke svým klimatickým a geografickým podmínkám vhodným místem pro vyšlechtění dobrého stepního koně. Na tak velkém prostoru žilo mnoho kmenů, které chovaly různé typy koní, a kvůli častým loupežným nájezdům docházelo k míchání koní mezi sebou navzájem. Výsledkem bylo obohacení chovu koní o nová plemena, která se lišila exteriérovými i vnitřními kvalitami.⁶

Koně žijící ve stepích západní a východní Sibiře byli přizpůsobeni kontinentálnímu podnebí, takže vynikali svou vytrvalostí. Naopak koně z jižních stepí spíše disponovali jezdeckými přednostmi. Koně ze severní a severozápadní zóny východoevropské části země byli adaptováni na život v zalesněných regionech. Tato diferenciací významně přispěla ke zdokonalování šlechtění plemen koní.⁷

Počátek chovu koní domácích spadá do konce 10. století. Nejpočetnější stáda koní patřila knížatům. Časté války, jejichž cílem bylo sjednocení území, bohužel ale způsobily, že ruské jezdecktvo nebylo příliš početné. Když pak ve 13. století přišla mongolsko-tatarská invaze, ruské jezdecktvo nedokázalo území ubránit. Koně byli odebíráni sedlákům a kvalitní koně byli takovou vzácností, že byli v knížecích závětech uváděni na stejné úrovni jako šperky. Obyvatelé Ruska toužili zachovat své tradice

---

⁶ История Российского коневодства и коннозаводства [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://vladkontyr.ru/info/konevodstvo>

⁷ История Российского коневодства и коннозаводства [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://konevodstvo.su/books/item/f00/s00/z0000000/st001.shtml>

a zvyky a chtěli dále využívat koně, takže byli nuceni zkřížit své koně se stepními, které s sebou přivedli mongolští Tatarové. Potomci tohoto křížení byli malého vzrůstu, neměli ani dostatečnou sílu, ani obratnost, a byli vhodní pouze pro zemědělské práce. Uplynulo mnoho let, než se stav chovu koní zlepšil a znovu se začala rozšiřovat knížecí stáda. Knížata se vrátila k chovu ruských koní, mohutných a pomalých. Prvním knížetem, který nakonec ocenil výhody malých koní z východu, byl moskevský kníže Dmitrij Ivanovič Donský (1350–1389). Ten koně nakoupil pro svůj vojenský oddíl a vyhrál s nimi bitvu na Kulikovském poli (1380).⁸

O chovu koní až do 1. poloviny 18. století se mnoho písemných pramenů a dokumentů nedochovalo, protože shořely při požáru v moskevském Paláci kratochvíle (Потешный дворец) v roce 1737. Na základě několika písemných pramenů, které se dochovaly, je možné usuzovat, že první hřebčince byly na území Moskevské Rusi založeny za dob Ivana Velikého (1440–1505). Jejich úkolem bylo vyšlechtit velké a silné koně určené především pro domácí chov a pro armádu, protože toto období se vyznačovalo sjednocováním regionů a knížectví.⁹ V roce 1511 byl zřízen i zvláštní orgán, který se staral o správu a finance dvorských stájí a hřebčinců, tzv. „Конюшенный приказ“.¹⁰

Postupné formování jednotného státu vyžadovalo zlepšení vazeb mezi jednotlivými oblastmi a ruští chovatelé byli nuceni začít hledat cesty, jak vyšlechtit nová plemena, neboť dosavadní plemena stepních koní již nevyhovovala požadavkům a potřebám rozvíjejícího se hospodářství. Vyšší vrstva obyvatelstva disponovala lepšími podmínkami pro vyšlechtění požadovaných typů koní. Pro zemědělské práce byl vyžadován kvalitativně jiný kůň než pro vojenské účely. Z východu se v té době dostali na ruský trh tzv. achaltekinští koně původem z Turkmenské a Perské říše, a tím vznikli noví bojarští koně a zároveň se již začalo pracovat na vytváření tažného koně vhodného pro přepravu.¹¹

---

⁸ Коневодство. Коневодство в древности [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://www.bibliotekar.ru/7-konevodstvo/2.htm>

⁹ Коневодство. Первые конные заводы [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://www.bibliotekar.ru/7-konevodstvo/3.htm>

¹⁰ Коневодство. Конюшенный приказ воды [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://www.bibliotekar.ru/7-konevodstvo/4.htm>

¹¹ История Российского коневодства и коннозаводства [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://konevodstvo.su/books/item/f00/s00/z0000000/st001.shtml>

Za vlády ruského panovníka Ivana Hrozného (1530–1584) probíhalo mnoho vnitřních i vnějších konfliktů politického a vojenského charakteru, které ovlivnily vývoj chovu koní pozitivně i negativně. Na jednu stranu byla plemenná struktura koní na domácím trhu obohacena, ale na druhou stranu měly dlouhodobé boje a války za následek četná úmrtí koní. Počet chovných koní byl na konci 16. století a na začátku 17. století malý. Po uzavření Vestfálského míru v roce 1648 se situace začala zlepšovat a snaha o expanzi domácího trhu vyžadovala zlepšení komunikace mezi dílčími částmi Ruska a toho bylo dosaženo za pomoci využití tažných koní, kteří byli vhodní pro přepravu.¹²

Za vlády Petra I. (1672–1725) bojovalo Rusko ve válkách, což si vyžádalo mnoho koňských životů. Kavalérie čítala na 60 000 koní a koňské soupravy byly využívány také pro dělostřelectvo. Když byly vyčerpány všechny prostředky a pokladnice se vyprázdnily, byly sníženy náklady na údržbu dvora a zredukován počet zaměstnanců v hřebčincích. V roce 1705 zanikl tzv. „Конюшенный приказ“ a hřebčince spravovali gubernátoři, tedy nejvyšší úředníci v gubernii, což byla administrativně-územní jednotka Ruského impéria zavedená carem Petrem Velikým v reformě z roku 1708. Soukromé hřebčince také přestaly fungovat, protože nebyli odebíráni koně pro armádu, a tak postupně vyhynulo i plemeno bojarského koně. V roce 1720 byl vydán dekret o nutnosti vybudování nových koňských hřebčinců v některých ruských guberniích.¹³

V roce 1725 po smrti Petra Velikého bylo budování nových státních hřebčinců pozastaveno a ruští plemeníci byli zahraničními chovateli nahrazováni koňmi ze západoevropských zemí. K obnovení soběstačnosti řízení chovu došlo až v roce 1733 a byl schválen tzv. „Конюшенный устав“, podle kterého byly všechny osady, ve kterých se nacházely dvorské hřebčince, podřízeny speciální „Конюшенной канцелярии“ s vrchním vedoucím stáje. Na provoz stájí a hřebčinců byly vyčleňovány vysoké finanční částky. V roce 1735 bylo rozhodnuto o zřízení 18 nových hřebčinců a bylo do nich nakoupeno mnoho plemeníků a chovných klisen. Posláním těchto

---

¹² История Российского коневодства и коннозаводства [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://vladkontyr.ru/info/konevodstvo>

¹³ Коневодство. Лошади в армии [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://www.bibliotekar.ru/7-konevodstvo/6.htm>

hřebčinců bylo zajištění dostatku koní pro carský dvůr. V roce 1739 se opakovala podobná situace a bylo založeno 10 dalších nových hřebčinců.¹⁴

V 2. polovině 18. století bylo vyšlechtěno slavné plemeno orlovského klusáka, kterému je podrobněji věnována kapitola 7.1. Orlovský klusák vynikal svými vlastnostmi – energický, silný, poslušný a poměrně vysoký kůň s elegantním exteriérem. Spolu s postupným zdokonalováním plemene byla na začátku 19. století zakládána první dostihová závodiště a vznikaly jezdecké spolky. Dalšímu rozvíjení chovu klusáků napomohlo přijímání sázek na dostizích. První sázky byly uzavírány na závodišti v Carském Sele v roce 1876. V letech 1870–1880 se v Rusku nevyskytoval kůň, který by mohl orlovskému klusákovi konkurovat. Až po roce 1880 překonalo rekordy zaběhnuté orlovskými klusáky na krátké i dlouhé vzdálenosti plemeno amerického klusáka. V roce 1889 byli do předrevolučního Ruska přivezeni první hřebci amerického klusáka, kteří se účastnili ruských závodů. Touha Američanů po výhře byla tak silná, že zkřížili oba typy klusáků, aby nově vyšlechtění koně dosahovali ještě lepších výsledků. Tito kříženci přímo excelovali na závodištích, ale projevíli se u nich exteriérové a povahové vady. Pro šanci na výhru v dostizích a následné zachování čistoty plemene orlovského klusáka byly zavedeny restriktce, které se týkaly omezení účasti kříženců. Orlovský klusák začal opět vítězit a byl zachován jako samostatné plemeno. Postupně ale započalo pečlivé šlechtění nového plemene – ruského klusáka, který měl spojit sílu orlovských klusáků a obratnost klusáků amerických.¹⁵

3.2. Chov koní v letech 1917-1940

Předrevoluční Rusko bylo považováno za nejbohatší co do počtu koní na světě, ale nejchudší co do kvality plemenných koní. Během Velké říjnové socialistické revoluce (dále jen VŘSR) a Ruské občanské války zemřelo mnoho koní. Je odhadováno, že jejich počet klesl na méně jak polovinu. Větší část jich zahynula na válečných frontách, a také v důsledku sucha a neúrody, které vedly k hladomoru.¹⁶

---

¹⁴ Коневодство. Государственное коннозаводство [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://www.bibliotekar.ru/7-konevodstvo/7.htm>

¹⁵ Коневодство. Первые отечественные ипподромы [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://www.bibliotekar.ru/7-konevodstvo/9.htm>

¹⁶ Коневодство. Глава 2 коневодство и коннозаводство в период 1917—1929 гг. [online]. [cit. 06.03.2022]. Dostupné z: <http://www.bibliotekar.ru/7-konevodstvo/14.htm>

Koně hráli v občanské válce velice významnou roli, protože byli potřební ve všech útvarech armády – dělostřelectvu i kavalérii. V roce 1918 byla vyhlášena mobilizace koní a byla vytvořena Rudá armáda. Během občanské války byla sovětská kavalérie nejdůležitějším manévrovacím a úderným nástrojem. Díky možnosti rychlé změny v jezdeckých formacích a dobrému výcviku vítězila ruská kavalérie ve spolupráci s jednotkami pěchoty a obrněnými oddíly nad nepřítelem na všech frontách. VŘSR a Ruská občanská válka způsobila četné škody a nenávratně byly zničeny chovné areály plemenných koní. Mnohé hřebčiny byly vydrancovány, čímž značně utrpěl domácí chov koní. Bylo nezbytné přijmout opatření k záchraně hospodářských zvířat.¹⁷

Po X. sjezdu komunistické strany byla v roce 1921 Vladimírem Iljičem Leninem (1870–1924) vyhlášena Nová ekonomická politika (NEP). Byl to nový agrární plán, který měl pomoci pracujícím rolníkům obnovit jejich ekonomiku a rozvíjet společné strojové zemědělství. Kooperace měla různé podoby, např. vznikala zemědělská sdružení nebo byly vytvářeny spolky pro chov hospodářských zvířat a koní. Jejich funkcí bylo společné vedení chovu a získávání plemenných hřebců. Pro chov a výcvik mladých čistokrevných koní byly zakládány vylepšené chovné stanice, které se později staly vzorem pro družstevní koňské farmy. Tyto farmy přispěly k obnovení a zlepšení kvality stavu chovu koní v zemi.¹⁸

Dalším důležitým krokem bylo v roce 1920 vytvoření specializovaného úřadu s názvem „Главное управление коневодства и коннозаводства (dále jen ГУКОН)“. Jeho vrchním inspektorem byl ruský generál jezdeckta Alexej Alexejevič Brusilov (1853-1926). V roce 1921 bylo úřadu „ГУКОН“ podřízeno 30 hřebčínů a 28 státních koníren a byla obnovena dostihová závodiště, která v dobách války nefungovala.¹⁹

---

¹⁷ Коневодство. Глава 2 коневодство и коннозаводство в период 1917—1929 гг. [online]. [cit. 06.03.2022]. Dostupné z: <http://www.bibliotekar.ru/7-konevodstvo/14.htm>

¹⁸ Коневодство. Глава 2 коневодство и коннозаводство в период 1917—1929 гг. [online]. [cit. 06.03.2022]. Dostupné z: <http://www.bibliotekar.ru/7-konevodstvo/14.htm>

¹⁹ Коневодство. Глава 2 коневодство и коннозаводство в период 1917—1929 гг. [online]. [cit. 06.03.2022]. Dostupné z: <http://www.bibliotekar.ru/7-konevodstvo/14.htm>

V druhé polovině 20. let 20. století byla věnována pozornost zlepšování kvality chovu koní a byly pořádány výstavy a zkoušky koní. Majitelům hřebců, kteří uspěli na těchto akcích, byly vypláceny odměny. Právě konec 20. let 20. století je charakterizován utvářením sovětského chovu koní a do roku 1929 dosáhl počet koní v Sovětském svazu maximální hodnoty – 34,6 milionů.²⁰

Ve 30. letech 20. století nastal velký pokles počtu koní z důvodu technického pokroku a mechanizace zemědělství. První pokusy o stabilizaci situace nastaly v roce 1934, ale až o rok později (1935) byl vytvořen plán rozvoje chovu hospodářských zvířat. Vznikaly stanice pro odchov jezdeckých koní a koně začali být evidováni za pomoci certifikace. Certifikaci podléhali jak dospělí koně, tak i hříbata. Každý kůň obdržel svůj pas se základními informacemi jako např. rok narození, jméno majitele, název plemene atd.²¹

3.3. Chov koní v Rusku po roce 1940

Ruská koňská populace neměla dostatek času na zotavení mezi občanskou válkou a Velkou vlasteneckou válkou, protože hned na počátku 40. let 20. století začaly další boje. Velká vlastenecká válka byl rusko-německý konflikt probíhající v letech 1941–1945. Již na začátku války byly ztráty koní nesmírné. Některé hřebčince nacházející se na území Ukrajiny a severního Kavkazu, které se nestihly evakuovat, byly zabrány Němci, kteří všechny koně odvezli do Německa, a Rusko tak přišlo o cenné plemeníky. Po skončení Velké vlastenecké války se vrátili koně z evakuovaných hřebčínů, ale obnova činnosti hřebčínů byla obtížná a složitá.²²

Jezdecká kavalérie byla zranitelnou jednotkou sovětské armády. Její zranitelnost se projevila hned na začátku války, protože koně nemohli vzdorovat tankovým formacím

---

²⁰ Диссертация. Зоотехнические и технологические параметры организации досугового коневодства в Пермском крае, стр. 17. [online]. [cit. 08.03.2022]. Dostupné z: <https://www.dissercat.com/content/zootekhnicheskii-i-tehnologicheskie-parametry-organizatsii-dosugovogo-konevodstva-v-permsko>

²¹ Коневодство. Глава 4 подъем коневодства в СССР [online]. [cit. 08.03.2022]. Dostupné z: <http://www.bibliotekar.ru/7-konevodstvo/19.htm>

²² История коневодства. *История коневодства*. [online]. Copyright © [cit. 08.03.2022]. Dostupné z: <http://lokotskoy.ru/istoriya-konevodstva.html>

nebo vzdušným útokům. S ohledem na tento fakt bylo rozhodnuto o zredukování kavalérie a bylo rozpuštěno několik jezdeckých jednotek. I přes to, že jezdecko ztratilo čelní pozici v Rudé armádě, zůstalo samostatným útvarem. Obrovské ztráty kavalérie utrpěla v roce 1941 a do konce roku kavalérie přišla o 11 miliónů koní. Tito koně buď byli ukradeni Němci, kteří je využili pro své vlastní účely, nebo zahynuli v bojích.²³

Na konci obou válek byly sovětský průmysl a zemědělství zničeny a jejich představitelé neměli jinou možnost než začít úplně od počátku. Sovětský svaz však využil této situace a začal pracovat na vytvoření mezinárodně uznávané špičky ve všech odvětvích světové jezdecké komunity – chovatelství i závodech. Kůň přestal být v té době vnímán jako pracovní zvíře a začal být využíván spíše jako sportovní zvíře pro volnočasové aktivity. Tomuto pohledu napomohla i postupná mechanizace zemědělství od 50. let 20. století. V poválečných letech byly obnoveny jezdecké závody a v roce 1952 se SSSR připojil k Mezinárodní jezdecké federaci (FEI) a zúčastnil se Letních olympijských her v Helsinkách. Velký úspěch slavila sovětská reprezentace na dalších Letních olympijských hrách v Římě v roce 1960, kde zvítězil závodník Sergej Ivanovič Filatov (1926–1997), který jako první ruský jezdec vyhrál zlatou olympijskou medaili.²⁴

O současném stavu chovu koní v Rusku bohužel není k dispozici dostatečné množství odborných zdrojů, ze kterých by bylo možné čerpat věrohodné informace. Lze předpokládat, že po rozpadu Sovětského svazu v 90. letech 20. století i chov koní postupně přešel do soukromých rukou a že tento chov úspěšně pokračuje a navazuje na staletou tradici chovu koní v Rusku.

---

²³ Rusko a koně ve 20. století – memento milionů | EQUICHANNEL.cz. EQUICHANNEL.cz - koně: když chcete vědět víc o koních [online]. [cit. 06.03.2022]. Dostupné z: <https://www.equichannel.cz/rusko-a-kone-ve-20-stoleti-memento-milioniu>

²⁴ Диссертация. Зоотехнические и технологические параметры организации досугового коневодства в Пермском крае, str. 19–22. [online]. [cit. 08.03.2022]. Dostupné z: <https://www.dissercat.com/content/zootekhnicheskie-i-tekhnologicheskie-parametry-organizatsii-dosugovogo-konevodstva-v-permsko>

4. Významné hřebčince a hřebčiny v Čechách

Na úvod je nutné poznamenat, že pojmy hřebčín a hřebčinec se často mylně zaměňují. Rozdíl mezi těmito chovatelskými zařízeními spočívá v tom, že v hřebčínu se obvykle rodí a vyrůstají hříbata a v hřebčinci jsou ustájené chovné klisny a hřebci za účelem plemenitby.²⁵

Dušek (2011: 141) uvádí, že mezi nejvýznamnější hřebčince a hřebčiny v Čechách patří: Zemský hřebčinec Písek, Národní hřebčín Kladruby nad Labem, Zemský hřebčinec Napajedla, Hřebčín Slatiňany a Zemský hřebčinec Tlumačov.

Patenty Marie Terezie a jejího syna císaře Josefa II. pomohly zřídit stanoviště hřebců, která se stala předlohou pro později zakládané hřebčince. Hřebčince byly zakládány z důvodu snahy o zlepšení špatné situace s koňskou populací v tehdejší rakouské monarchii a jako odezva na neuspokojivé naplňování dekretů, které šlechtě stanovovaly, jak pečovat o chovy koní.²⁶

4.1. Národní hřebčín Kladruby nad Labem

Historie nejslavnějšího hřebčína v České republice je spojena s obcí Kladruby nad Labem, o níž můžeme najít zmínky již na konci 13. století.²⁷

Císař Maxmilián II. Habsburský (1527–1576) zřídil v roce 1563 hřebčín v panství Pardubice a jeho vnuk císař Rudolf II. (1552–1612) později pozvednul oboru na dvorní císařský hřebčín. Od začátku 17. století se hřebčín začal soustředit výhradně na šlechtění kočárových koní pro ceremoniální účely pro šlechtické dvory.²⁸

---

²⁵ Hřebčín nebo hřebčinec? Na Zlínsku je obojí | E15.cz. E15.cz – *Byznys, politika, ekonomika, finance, události* [online]. Copyright © 2001 [cit. 09.11.2021]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/magazin/hrebcin-nebo-hrebcinec-na-zlinsku-je-oboji-836322>

²⁶ O hřebčinci | zemskyhrebcecpisek.cz. *Zemský hřebčinec Písek s.p.o.* [online]. Copyright © 2021 Zemský hřebčinec Písek s.p.o., [cit. 09.11.2021]. Dostupné z: <https://www.zemskyhrebcecpisek.cz/o-hrebcinci>

²⁷ Historie obcí – Oficiální stránky obce Kladruby nad Labem. *Obec Kladruby nad Labem – Oficiální stránky obce Kladruby nad Labem* [online]. Copyright © 2022 [cit. 23.01.2022]. Dostupné z: <https://www.kladrubynadlabem.cz/nase-obec/historie-obci/>

²⁸ Historie starokladrubského koně. *Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o.* [online]. Copyright © 2022, Národní hřebčín Kladruby nad Labem [cit. 23.01.2022]. Dostupné z: <https://www.nhkladruby.cz/historie>

K dalšímu rozvoji chovu koní v českých zemích došlo za vlády Ferdinanda II. Štýrského (1578–1637), a to zejména zásluhou významného českého vojevůdce Albrechta z Valdštejna (1583-1634). Osobnost Albrechta z Valdštejna historikové hodnotí rozporuplně, ale z hlediska vývoje chovu koní je hodnocen pouze pozitivně. V roce 1625 byl Albrecht z Valdštejna jmenován vrchním velitelem císařských vojsk. Vybudoval velmi silnou a moderní armádu, účastnil se mnoha tažení a jako schopný vojevůdce vyhrál řadu bitev. Měl i vlastní chov koní, o který se pečlivě staral, a v době své nepřítomnosti psal každý týden dopisy, ve kterých vydával pokyny, jak správně s koňmi zacházet a jak je krmit. Postavil vlastní hřebčín, ve kterém choval nejlepší koně v zemi. Tyto koně půjčoval i samotnému císaři Ferdinandu II. Po smrti Albrechta z Valdštejna si císař Ferdinand II. ponechal jeho koně. Upomínkou na Albrechta z Valdštejna je Valdštejnská jízdárna v Praze, která vznikla okolo roku 1623 a je jednou z nejstarších jízdáren u nás.²⁹

Hřebčín nejvíce vzkvétal za vlády císaře Karla VI. (1685–1740), kdy v Kladrubech bylo chováno až tisíc koní. V porovnání s dnešní dobou, kdy se jich tam chová mezi 250-300 kusy, to byl opravdu vysoký počet. Karel VI. byl velkým příznivcem koní a intenzivně se jim věnoval. Období vlády Marie Terezie (1717–1780) nebylo pro další rozvoj chovu koní příliš příznivé. V roce 1756 byli koně z Kladrub převezeni do Enyedu v Uhrách a do Kopčan na Slovensku. O rok později, v červenci 1757, propukl v hřebčíně rozsáhlý požár, při kterém byly vážně poškozeny budovy a dokumentace, proto je dnes možné dohledat původ starokladrubských koní pouze do roku 1764 k plemennému hřebci Peppoli. Po opětovné rekonstrukci hřebčína byl chov koní navrácen do Kladrub a úspěšně pokračoval až do konce 1. světové války.³⁰

Po rozpadu Rakousko-Uherska v roce 1918 byl počet koní v chovu značně zredukován. Brzy se však ukázalo, že i v nově vzniklém Československu budou starokladrubští koně potřební pro účely konání slavnostních akcí, jako například

---

²⁹ Lenka Gotthardová: Historie chovu starokladrubských koní [online]. [cit. 08.03.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=yIMyTixi4D4>

³⁰ Lenka Gotthardová: Historie chovu starokladrubských koní [online]. [cit. 08.03.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=yIMyTixi4D4>

audience velvyslanců či při uvedení Tomáše Garriguea Masaryka do funkce prezidenta. Hřebčín tudíž přešel do správy Československého státu a zaměřil se na rozvoj plemenitby chovných hřebců pro zemské účely.³¹

Po 2. světové válce, v roce 1952, vzniklo v Kladrubech nad Labem Střední zemědělské odborné učiliště. Původně byla škola zřízena v budově zámku přímo v areálu hřebčína a po 26 letech, v roce 1978, byla přemístěna do nového objektu. Učiliště existuje dodnes a studijní obor „Jezdec a chovatel koní“ se specializuje výhradně na chov koní a jezdeckví.³²

Každý rok se v Národním hřebčínu Kladruby nad Labem konají mezinárodní závody spřežení s názvem „Rudolfův pohár“ na počest císaře Rudolfa II. (1552–1612).

Pod záštitou Národního hřebčína Kladruby nad Labem funguje od roku 1992 i hřebčín Slatiňany. Tento hřebčín byl založen speciálně pro obnovení linie černého starokladrubského koně, jejímž prvním plemeníkem byl fríský hřebec Romke. Dnes slouží jako výcvikové středisko pro mladé hřebce (Dušek 2011: 143).

4.2. Zemský hřebčinec Písek

První zmínky o Zemském hřebčinci Písek pocházejí z roku 1902, kdy zde byli umístěni první hřebci. V roce 1906 byla dokončena výstavba budov v tudorovském slohu. V areálu byli ustájeni plemeníci z hříbárny Nový dvůr, z dočasného hřebčince v Písku a odděleného stanoviště ve Bzí u Týna nad Vltavou a později tam byli ještě převezeni hřebci ze zrušeného hřebčince v Domažlicích. Od té doby hřebčinec obstarával plemenitbu v jihočeském, západočeském regionu a také v části středočeského regionu. Vojenská správa se starala o řízení objektu až do roku 1924, kdy hřebčinec přešel do státní správy (Misař 2011: 103).

---

³¹ Historie starokladrubského koně. *Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o.* [online]. Copyright © 2022, Národní hřebčín Kladruby nad Labem [cit. 23.01.2022]. Dostupné z: <https://www.nhkladruby.cz/historie>

³² O škole – Střední škola chovu koní a jezdeckví Kladruby nad Labem. *Domovská stránka – Střední škola chovu koní a jezdeckví Kladruby nad Labem* [online]. Copyright © 2022 [cit. 25.01.2022]. Dostupné z: <https://skola-kladrubynl.cz/zakladni-informace/>

V Zemském hřebčinci Písek byl ustájen i legendární hřebec Ardo, který stál modelem významnému českému sochaři Josefu Václavu Myslbekovi (1848-1922) při tvorbě sochy sv. Václava, která se nachází v Praze na Václavském náměstí. Předlohu této sochy dodnes najdeme na nádvoří hřebčince v Písku.³³

Zemský hřebčinec Písek se zaměřuje na chov jak koně teplokrevného, tak i chladnokrevného typu. Za dobu působnosti hřebčince zde bylo vyšlechtěno již mnoho linií koní. Za zmínku stojí např. importovaní plemenní hřebci 629 Fetyš, 662 Carbido a 582 Cesar (Dušek, 2011: 142).

Komplex ZH Písek byl v roce 2010 prohlášen za Národní kulturní památku a v roce 2019 prošel celý objekt rozsáhlou rekonstrukcí.³⁴

4.3. Zemský hřebčín Napajedla

Zakladatelem hřebčína v Napajedlech byl Aristide Baltazzi (1853–1914), který byl vlastníkem dostihové stáje. Hlavním posláním hřebčína byl již od začátku chov plnokrevných koní, zejména anglických plnokrevníků, protože Baltazzi byl milovník dostihového sportu (Misař 2011: 171).

V období před 1. světovou válkou dosahovala stáj špičkových výsledků a úspěchů, díky čemuž byla někdy nazývána „rakouský Kisbér“.³⁵ Na začátku války zemřel dostihový jezdec a chovatel koní Aristide Baltazzi, což zapříčinilo konec rozvoje hřebčína. O hřebčín se po jeho smrti začala starat vdova Marie Baltazziová, která bohužel nebyla schopna zajistit chod celého objektu. Jeho správu pak převzal ředitel Eduard Gersch. Za jeho vedení se vrátilo zlaté období hřebčína, kdy koně vítězili v dostihových závodech. Majitelka panství však nedokázala dobře hospodařit s finančními prostředky a panství zadlužila. To ji přinutilo v roce 1930 rozprodat téměř celý chov. V té chvíli zakročilo ministerstvo zemědělství a ve snaze zachránit chov napajedelských koní převzalo hřebčín do vlastnictví státu. V roce 1935 byl hřebčín ve

---

³³ O hřebčinci | zemskyhrebcecpisek.cz. *Zemský hřebčinec Písek s.p.o.* [online]. Copyright © 2021 Zemský hřebčinec Písek s.p.o., [cit. 09.11.2021]. Dostupné z: <https://www.zemskyhrebcecpisek.cz/o-hrebcepci>

³⁴ O hřebčinci | zemskyhrebcecpisek.cz. *Zemský hřebčinec Písek s.p.o.* [online]. Copyright © 2021 Zemský hřebčinec Písek s.p.o., [cit. 09.11.2021]. Dostupné z: <https://www.zemskyhrebcecpisek.cz/o-hrebcepci>.

³⁵ Rakouský Kisbér byl nejvýznamnější soukromý chov podunajské dynastie

veřejné dražbě prodán novému majiteli, kterým se stal závod Baťa. O 2 roky později, v roce 1937, byl hřebčín opět navrácen do držení státu.³⁶

Dalším významným milníkem v historii hřebčína bylo období po Sametové revoluci. Příčinou byl privatizační proces, který, jak uvádí Misař (2011: 54), ohrozil existenci hřebčína a zapříčinil tím vznik akciové společnosti s většinovým postavením/majoritní pozicí Fondu národního majetku a Zemědělskopotravinářského fondu Bohemia.

V roce 2005 došlo ke změně majoritního vlastníka, stala se jím společnost BC Logistik. Tato společnost se rozhodla vložit své finanční prostředky do zkvalitňování plemenitby a navrátit tak hřebčínu jeho dřívější slávu (Misař 2011: 57).

4.4. Hřebčín Albertovec

Na začátku 19. století se na území dnešního hřebčína nacházel panský dvůr založený knížetem Eduardem Lichnovským (1789-1845). Hřebčín sloužil jako hospodářské a ústřední sídlo celého panství s rozsáhlou zástavbou a plochou rozprostírající se na území jihovýchodního Pruska, dnešního Polska a Slezska od Hlučína po Ratiboř.³⁷

Šlechtický rod Lichnovských z Voštic spravoval Albertovec až do roku 1945. Státní hřebčín Hostouň byl na Albertovec přestěhován ze Šumavy v roce 1952 a stal se základem pro hřebčín Albertovec. Nový hřebčín pokračoval v poslání dřívějšího hřebčína – zabývat se chovem vojenských koní a plemeníků pro domácí chov.³⁸

Hřebčín Albertovec se zaměřoval na šlechtění českého teplokrevníka a za dob Československa byl proslulý v oblasti jezdeckého sportu. Po privatizaci však přišel o svůj status úspěšného producenta špičkových sportovních koní a hřebčín postupně začal snižovat stavy základního stáda. Vše se pomalu zhoršovalo až do roku 2005, kdy hřebčín přešel do vlastnictví nového majitele Josefa Hájka, který obnovil

---

³⁶ O nás | Hřebčín Napajedla. *Domů | Hřebčín Napajedla* [online]. Dostupné z: <https://www.napajedlastud.cz/o-nas>

³⁷ Historie Hřebčína [online]. Copyright © [cit. 22.01.2022]. Dostupné z: <http://albertovec.cz/hrebcin/o-hrebcinu/historie-hrebcina/>

³⁸ Historie Hřebčína [online]. Copyright © [cit. 22.01.2022]. Dostupné z: <http://albertovec.cz/hrebcin/o-hrebcinu/historie-hrebcina/>

tradici chovu a od té doby se snaží hřebčinu navrátit jeho dřívější prestiž (Misař 2011: 171).

V obci Pechova Lhota na jihu Čech je ustájen jeden z posledních žijících plemeníků z původního albertovského stáda. Plemenný hřebec Leonardo je z chovu matky Leny (po Lopez) a z otce 2623 – Lombard-3. Leonardo je výborný hnědák, který byl vyhlášen nejlepším českým koněm svého ročníku v roce 1998.³⁹

4.5. Zemský hřebčinec Tlumačov

Historie Zemského hřebčince Tlumačov sahá až ke konci 15. století, kdy se zde nacházel statek pro dobytek a ovčín. Celý komplex byl později přestavěn na hřebčinec a bylo do něj umístěno 115 plemeníků. Spolu s přestavbou dvora byly vybudovány i administrativní budova, kovárna a sedlárna.⁴⁰

Od začátku 20. let 20. století chtělo ministerstvo zemědělství sjednotit všechny hřebčince a hřebčiny na Moravě a ve Slezsku a zřídit jeden státní podnik (hřebčinec). Když se v roce 1923 Václav Weger stal novým přednostou III. oddělení ministerstva zemědělství, ihned po svém jmenování se začal zabývat prosazením této myšlenky. Bohužel ale nebylo možné najít objekt, který by splňoval všechny požadavky. Až později se p. přednostovi Wegerovi podařilo zajistit zbytkový statek v Tlumačově od bývalé majitelky hraběnky Marie Baltazziové. Zbytkový statek byl složený z 5 dvorů, a to Tlumačov, Otrokovice, Terezov, Buňov a Skály (Dražan, Procházka, Hošák 2015: 24–31).

Tlumačov zaujímal a zaujímá strategickou polohu ve středu Moravy, a tím se stal ideálním místem pro zřízení takového objektu. Všechny práce byly dokončeny v roce 1925 a od té doby se hřebčinec soustředil na zajišťování plemenitby. V letech 1925-1961 byla plemenitba řízena inspektory pro chov koní a následně Krajským národním výborem. V roce 1961 byl Zemský hřebčinec Tlumačov přejmenován na

---

³⁹ Plemenný hřebec – Farma Zítek. Farma Zítek – Rodinná farma chovu skotu Aberdeen angus [online]. Copyright © 2022 [cit. 22.01.2022]. Dostupné z: <https://www.farmazitek.cz/plemenny-hrebec/>

⁴⁰ Historie hřebčince. [online]. Dostupné z: <http://www.hrebchinec-tlumacov.cz/historie>

Státní hřebčinec Tlumačov, který se od té doby stará o plemenářskou službu (Dražan, Procházka, Hošák 2015: 76).

Během 2. poloviny 20. století došlo ještě k několika změnám ve vedení či reorganizaci hřebčince v Tlumačově. Zásadním však bylo až sloučení dvou hřebčinců působících v roce 1992 na našem území – v Tlumačově na Moravě a v Písku v Čechách – v jeden celek pod společným názvem Zemský hřebčinec Písek. Tento stav však neměl dlouhého trvání a hned o rok později v roce 1993 bylo rozhodnuto, že se Zemský hřebčinec Tlumačov opět osamostatní. V porovnání s původním areálem se hřebčinec o trochu zmenšil, protože se skládal již jen ze 3 částí, a to z Tlumačova, na Skalách a Buňové. Dražan (2015: 76) uvádí, že „k 1.1.1995 je od zemského hřebčince delimitována inspektorská činnost a inspektoři přecházejí pod Asociaci chovatelů koní ČR.“

5. Významné hřebčince a hřebčiny v Rusku

5.1. Prilepský plemenný hřebčinec (Прилепский Племенной Конный завод)

První zmínka o tomto hřebčinci pochází z roku 1834 a hřebčinec je spojován se jménem obchodníků Dobryninů pocházejících z města Tula. Dva bratři, Nikolaj a Petr, vybrali místo s vhodnými podmínkami pro chov koní. Hřebčinec následně vybavili vším potřebným, a právě díky jejich nákladnější počáteční investici se hřebčinec mohl v 19. století stát jedním z předních hřebčinců v Rusku.⁴¹

Od svého vzniku se hřebčinec zaměřoval na chov klusáckých plemen. Odchovaní klusáci se umísťovali na příčkách vítězů na dostihových závodištích. Po smrti Nikolaje Nikolajeviče Dobrynina v roce 1898 byl hřebčinec svěřen do rukou vdově. Ta ale vedení hřebčince nezvládala a v roce 1909 byl hřebčinec dán do dražby. Koupil ho chovatel chersonských koní Jakov Ivanovič Butovič (1881–1937), který se postaral o jeho znovuprosavení. Na podnět J. I. Butoviče byl v roce 1918 hřebčinec předán do vlastnictví státu.⁴²

V roce 1927 došlo ke zrušení hřebčince a celé stádo koní, čítající 140 klisen a hřebců, bylo přemístěno do hřebčína Chrenovoj. V letech 1927–1960 byla v areálu umístěna státní stáj a středisko pro výcvik chovatelů koní. Až v roce 1960 mu byl navrácen status plemenného hřebčince.⁴³

Další významnou osobností, která se zapsala do historie hřebčince, je podnikatel a investor V. L. Markotenko, který hřebčinec v roce 2005 odkoupil a začal se podílet na oživení jeho dávné slávy a tradic spojených s chovem a šlechtěním koní.⁴⁴

---

⁴¹ Прилепский племенной конный завод [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://www.prilepskie.ru/ozavode/ozavode.asp>

⁴² Прилепский конный завод [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://fourhoofs.ru/?r=studfarm&id=178>

⁴³ Прилепский племенной конный завод [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://www.prilepskie.ru/ozavode/ozavode.asp>

⁴⁴ Прилепский племенной конный завод [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://www.prilepskie.ru/ozavode/ozavode.asp>

5.2. Starožilovský hřebčinec (Старожиловский конный завод)

Starožilovský hřebčinec se nachází nedaleko města Ržazaň a plnokrevní koně se zde chovají již více než 100 let. Za oficiální rok založení hřebčince je považován rok 1893. Areál hřebčína sestával původně z 12 budov a byl navržen architektem Fjodorem Osipovičem Šechtělem (1859–1926).⁴⁵

V roce 1917 byl hřebčinec znárodněn a byly zde pořádány jezdecké kurzy. Jedním z účastníků těchto kurzů byl bývalý ministr obrany Sovětského svazu Georgij Konstantinovič Žukov (1896-1974). Od roku 1918 se hřebčín proměnil na základnu pro koně ruské armády a od roku 1923 se zaměřoval na šlechtění a chov klusáckých a tažných plemen. V 70. letech 20. století se v hřebčinci začali chovat také trakénští koně. Od roku 1978 je hřebčinec spravován Moskevskou zemědělskou akademií Timiryazev.⁴⁶

Sportovní koně odchovaní v tomto hřebčinci dosahovali na závodech výborných výsledků. Přestože Starožilovský hřebčinec patří do kulturního dědictví federálního významu, v současné době se nachází v havarijním stavu. Plánovaná rekonstrukce by byla příliš finančně nákladná, proto zatím nebyla započata.⁴⁷

5.3. Moskevský hřebčín (Московский конный завод №1)

Moskevský hřebčín byl zprvu koncipován jako chovný dvůr pro orlovského klusáka, který byl vyšlechtěn hrabětem Alexejem Grigorjevičem Orlov-Česmenskim (1737-1808) koncem 18. století. Tomuto plemeni je podrobněji věnována podkapitola 7.1.⁴⁸

---

⁴⁵ Старожиловский конный завод, Рязанская область [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://www.redeveloper.ru/redeveloperskie-proekty/potential/starozhilovskiy-konnyy-zavod/>

⁴⁶ Старожиловский конный завод, 1893-1993 гг. [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://62info.ru/history/node/10574>

⁴⁷ Где это невероятное место: Старожиловский конный завод | Perito. Куда поехать в путешествие | Perito — сайт о самом интересном | Perito [online]. Copyright © Wikipedia [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://perito-burrito.com/posts/ryzan-konezavod>

⁴⁸ Московский конный завод. Update. Золотой Мустанг – главный журнал о лошадях [online]. Copyright © 1997 [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://www.goldmustang.ru/magazine/konevodstvo/10633.html>

Během 1. světové války a občanské války nebyly v Rusku příznivé podmínky pro chov koní. Mobilizace značné části hospodářských zvířat pro potřeby armády způsobila významné zhoršení stavu a kvality chovu koní v Rusku. V roce 1918 vstoupil v platnost dekret, podepsaný bývalým předsedou vlády Vladimírem Iljičem Leninem (1870-1924), „O plemenitbě hospodářských zvířat“, který označil všechna zvířata z nepracovních hospodářských jednotek za veřejný majetek Ruské sovětské federativní socialistické republiky (dále jen RSFSR). V 20. letech 20. století fungovalo v moskevské oblasti RSFSR zhruba 70 hřebčínů.⁴⁹

Moskevský hřebčín vznikl v roce 1924 na základě nařízení Lidového komisariátu RSFSR. Lidový komisariát RSFSR byl útvar, který odpovídal za řízení určité oblasti některého ze státních sektorů. Již od založení hřebčína se aktivně pracovalo na rozšiřování a budování nových stájí a budov, které by byly základnou pro chov plemenných koní. Státní hřebčín se také nacházel v bezprostřední blízkosti výzkumného centra pro šlechtění elitního plemene orlovského klusáka. Zasluhou nadšených chovatelů koní a organizátorů šlechtitelské práce se hřebčín proslavil nejen v Rusku, ale i ve světě.⁵⁰

V období před rozpadem Sovětského svazu celý areál prosperoval, ale ekonomicky byl závislý na státní podpoře. Ke konci 20. století čelil moskevský hřebčín mnoha výzvám a problémům s financováním. Ekonomické potíže byly způsobeny změnou strukturalizace hospodářského systému SSSR a častou obměnou ve vedení podniku. Nedostatek finančních prostředků pro údržbu koní, výplaty zaměstnanců a fungování ohrožily existenci celého podniku. Vladimír Ivanovič Vagina situaci stabilizoval v roce 1996 a byl zvolen generálním ředitelem podniku.⁵¹

Na začátku 21. století značný podíl akcií odkoupila akciová společnost Akron, jeden z předních výrobců minerálních hnojiv v Rusku a ve světě, která se tak stala hlavním podílovým majitelem hřebčína. Za pomoci této firmy byla zrekonstruována velká část

---

⁴⁹ История [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://mkz1.ru/stud/history/>

⁵⁰ История [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://mkz1.ru/stud/history/>

⁵¹ Национальное достояние России: 95 лет и новый старт Московского конного завода №1 – KP.Ru. *Новости России и мира. Комсомольская Правда в РФ – газета, радио и сайт // WWW.KP.RU – KP.Ru* [online]. Dostupné z: <https://www.kp.ru/daily/27098.7/4171175/>

komplexu. Rekonstrukce byla dokončena v roce 2002 a ke konci téhož roku se uskutečnila ještě jedna významná událost – otevření dětské jezdecké školy.⁵²

Děti se v jezdecké škole učí správným návykům při zacházení s koňmi, jak správně jezdit a starat se o koně. Veškerá výuka je poskytována zcela bezplatně. Každoročně se zde právě na počest založení této dětské jezdecké školy konají jezdecké závody.⁵³

5.4. Hřebčín Georgenburg (Конный завод «Георгенбург»)

Hřebčín Georgenburg se nachází v Kaliningradské oblasti u Baltského moře. Chov koní započal na hradě Georgenburg v 18. století a na počátku 19. století přešel hrad do vlastnictví rodiny Simsonů. Johann Wilhelm von Simson (1788-1858) se věnoval chovu koní a zkřížil anglické plemeno s místním pruským koněm. Plemeno se proslavilo daleko za hranicemi Pruska a Německa a dosahovalo výborných úspěchů. Jedním z nejznámějších plemenů plemene Georgenburg byl hřebec jménem Gomez.⁵⁴

V 19. století se podniku dařilo a prosperoval. Hřebčín dodával koně do jezdeckých pluků gardy i soukromým zájemcům. Světlý hnědák s černýma nohama byl pokládán za charakteristické zbarvení pro georgenburský hřebčín. V 20. století chov koní pokračoval, zámek byl předán do vlastnictví státu.⁵⁵

Na konci 20. století v roce 1997 podnik vyhořel a jeho obnova začala až v roce 2002. Nově zmodernizovaný hřebčín upřednostnil chov sportovních koní a jeho hlavním posláním je chov výborných závodních koní hannoverského, holštýnského

---

⁵² История [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://mkz1.ru/stud/history/>

⁵³ Московский конный завод. Update. *Золотой Мустанг – главный журнал о лошадях* [online]. Copyright © 1997 [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://www.goldmustang.ru/magazine/konevodstvo/10633.html>

⁵⁴ Конный завод в Георгенбурге - Мастерок.жж.рф — LiveJournal. *Мастерок.жж.рф — LiveJournal* [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://masterok.livejournal.com/5888095.html>

⁵⁵ Конный завод в Георгенбурге – Анграпа.ру | История Черняховска, Инстербурга, краеведение, карты, фотографии города, архив новостей. *Анграпа.ру | История Черняховска, Инстербурга, краеведение, карты, фотографии города, архив новостей* [online]. Copyright © 2005 [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://www.angrapa.ru/insterburg/konnyj-turnir/2830-konnyj-zavod-v-georgenburge.html>

a trakénského plemene, schopných splňovat požadavky olympijských jezdeckých sportů.⁵⁶

5.5. Lokoťský hřebčinec (Локотской конный завод)

První zmínka o hřebčinci Lokoť pochází z knihy „Подробные сведения о конских заводах России, составленных в 1839 году“, sestavené v roce 1839. V 19. století hřebčinec patřil hraběti F. M. Apraksinovi a chovalo se zde výhradně plemeno orlovského klusáka. V roce 1882 koupila hřebčinec carská rodina, jeho prvními majiteli byli bratři cara Mikuláše II. – Georgij Alexandrovič Romanov (1871–1899) a od roku 1899 velkovévoda Michail Alexandrovič Romanov (1878–1918).⁵⁷

Velkovévoda Michail Alexandrovič Romanov byl velký nadšenec do chovu koní a vystudoval i jezdeckou školu v Petrohradě. Hřebčinec v době vlastnictví M. A. Romanova prosperoval, protože jeho majitel na něj soustředil značnou část své pozornosti. Až Velká říjnová socialistická revoluce pozastavila chov v hřebčinci. Netrvalo ale dlouho a o dva roky později v roce 1919 byl chov obnoven. Z důvodu ohrožení byl hřebčinec během Velké vlastenecké války několikrát evakuován a k obnovení chovu došlo v roce 1944, kdy byl v hřebčinci zahájen i chov ruského klusáka.⁵⁸

V současné době se hřebčinec specializuje na chov ruských, amerických a francouzských klusáckých plemen. Dle výsledků v soutěžích a získaných ocenění byl Lokoťský hřebčinec opakovaně uznán jedním z nejlepších hřebčinců v Ruské federaci. Dne 17. září v hřebčinci každoročně probíhá meziregionální jezdecký festival, kterého se účastní přední hřebčince z Ruska.⁵⁹

---

⁵⁶ Конный завод "Георгенбург" — kd39.info – Калининград – сайт города и области. *Калининград – сайт города и области - kd39.info* [online]. Copyright © [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://kd39.info/7-konnyi-zavod-georgenburg.html>

⁵⁷ Локотской конный завод [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://fourhoofs.ru/?r=studfarm&id=457>

⁵⁸ Локотской конный завод [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://fourhoofs.ru/?r=studfarm&id=457>

⁵⁹ Локотской конный завод – Локоть [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://russia.travel/objects/294441/>

5.6. Hřebčín Chrenovoj (Хреновской конный завод)

Hřebčín Chrenovoj je považován za jeden z nejstarších hřebčínů v Rusku a je rodištěm orlovského klusáka. Podnik se nachází ve Voroněžské oblasti na jihozápadě Ruska a byl založen v roce 1776 hrabětem Alexejem Grigorjevičem Orlov-Chesmenskim (1737-1808). Panovnice Kateřina II. (1729-1796) darovala hraběti pozemky a on začal pracovat na uskutečnění svého celoživotního cíle – vyšlechtit nové plemeno a vybudovat k tomu hřebčín, který by zaručil podmínky pro šlechtění a chov koní. Hrabě si k výstavbě přizval italského architekta Domenica Gilardiho (1785-1845). Výstavba objektu probíhala přibližně 6 let.⁶⁰

Vyšlechtit plemeno orlovského klusáka trvalo 33 let a právě díky orlovskému klusákovi se hřebčín stal světově proslulým. V prostorách hřebčína lze také nalézt odborné učiliště a muzeum, které bylo založeno v roce 1950. Muzeum bylo zřízeno Fjodorem Fjodorovičem Bdyukinomem, který byl místním historikem. Muzeum sídlí v 6 velkých sálech a je zasvěceno plemenu orlovského klusáka. Jsou zde k vidění plemenné knihy, rodokmen orlovského klusáka, nejruznější ocenění získaná na dostihových závodištích, certifikáty z jiných soutěží a další exponáty.⁶¹

---

⁶⁰ Хреновской конный завод – Хреновое [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://russia.travel/objects/295624/>

⁶¹ История музея Хреновского конного завода – Хреновской конный завод. *Хреновской конный завод* — официальный сайт [online]. Copyright © 2014 [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://konezavod.ru/istoriya-muzeya-xrenovskogo-konnogo-zavoda/>

6. Významná plemena spojená s Českem

6.1. Český teplokrevník

Český teplokrevník je nejběžnějším plemenem vyskytujícím se v České republice. Jde o všestranného koně, který právě díky své univerzálnosti nachází uplatnění ve všech odvětvích jezdeckého sportu.

Behling (2021: 25) uvádí, že vliv na vývoj dnešní podoby Českého teplokrevníka měli koně kladrubského, netolického, oldenburského či například hannoverského plemene. Vzniklo tak několik linií, které byly pak dále zušlechťovány. Podobným a jen těžce rozeznatelným plemenem byl moravský teplokrevník, který se už ale v současnosti řadí k Českému teplokrevníku, jen se rozlišuje chov českého a moravského teplokrevníka.

Český teplokrevník je kůň vhodný pro začátečníky, protože disponuje klidným a vyrovnaným charakterem. Vzhledově má svalnatou postavu a dobrou mechaniku pohybu. Jelínková (2021: 68) uvádí, že jeho „tělo je korektní, harmonické, dobře osvalené a kratší obdélníkové.“

6.2. Starokladrubský kůň

Starokladrubský kůň náleží k národnímu pokladu naší historie a je velmi uznávaným plemenem u nás i ve světě. Je to nádherné a majestátní zvíře, které se využívalo a využívá do zápřahu jako kůň kočárový na šlechtických dvorech. Vzhled starokladrubských koní je jedinečný a nezapomenutelný. Podobají se lipicánům a jejich nejtypičtějším zbarvením jsou bělouši. Druhým typem zbarvení bývají vraníci.

Základem pro chov starokladrubského koně se stali koně importovaní z Itálie, kteří byli později zkříženi s domácími klisnami. Právě koně dovezení z Itálie dodali tomuto plemeni jejich barokní vzhled. Hřebec Peppoli a jeho syn Imperatore byli zakladateli pro větev běloušů a vraníci měli dvě linie.⁶²

---

⁶² *Koně a poníci: Ottova encyklopedie*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-7451-342-8, str. 267

V 17. století vznikla plemenná kniha, do které bylo zaznamenáno okolo 1000 jedinců. Tuto knihu nyní vede a spravuje národní hřebčín Kladruby nad Labem a stále do ní zapisuje další potomky starokladrubských koní. Roku 1918 hřebčín přešel do vlastnictví československého státu a záměr chovu se změnil na produkci plemenných hřebců jen pro účely zemských chovů v ČSR (Mieslerová 2020: 172).

Ottova encyklopedie (2014: 267) uvádí, že mezi nepřehlédnutelné znaky starokladrubských koní patří delší hlava s klabonosým (vypouklým) profilem a velké vnímavé oči. Tito koně se umí pohybovat vzosně a reprezentativně ve všech chodech. Jejich cval je pomalý a jezdec se jen příjemně pohupuje v sedle. Vynikají svou stavbou těla a vysokou vytrvalostí. Po charakterové stránce se perfektně hodí pro hipoterapii, protože jsou klidní, učenliví, trpěliví a přátelští.

V roce 2019 byli starokladrubští koně zařazeni na seznam světového dědictví UNESCO.

6.3. Kůň Kinských

Dalším známým českým plemenem je kůň Kinských. Jedná se vzácné plemeno, protože se předpokládá, že čistokrevných jedinců na světě žije jen okolo 400 kusů. Valná většina z nich je chována v Chlumci nad Cidlinou (Behling 2021: 29).⁶³

Toto plemeno bylo oficiálně do plemenné knihy zapsáno v roce 1832 a velký podíl na tom měl hrabě Oktavián Kinský (1813–1896), který se stal jejich nejznámějším chovatelem. Celý svůj život se hrabě snažil o šlechtění a prosperitu tohoto plemene. Těmto koním se také někdy přezdívá „český klenot“ (Jelínková 2021: 62).

Historicky nemělo toto plemeno po roce 1948 daleko k zániku. S koňmi nebylo nakládáno dobře, byli prodáváni a kříženi s jinými plemeny. Ke zlepšení situace došlo až koncem 60. let za významného přispění výše zmiňovaného Státního statku Chlumec nad Cidlinou.⁶⁴

---

⁶³ Webové stránky Hřebčínu Ostrov jsou dostupné na: <https://www.hrebcin-ostrov.cz>

⁶⁴ *Koně a poníci: Ottova encyklopedie*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-7451-342-8, str. 342

S koněm Kinských a jejich zakladatelem O. J. Kinským je často spojována Velká pardubická, a sice z toho důvodu, že se zástupcům tohoto plemene několikrát podařilo vyhrát tento významný český dostih. Marie Immaculata Brandisová (1895–1981) se v sedle klisny Normy plemene koně Kinských zapsala do historie jako jediná žena, která v historii závodu vyhrála Velkou pardubickou. Dodnes žádná jiná žena Velkou pardubickou nevyhrála (Jelínková 2021: 62).

O současný rozvoj plemene se starají manželé Libuše a Petr Půlpánkovi, kteří na konci 20. století po Sametové revoluci odkoupili chovné stádo koní Kinských a ustájili je v obci Hradištko⁶⁵. Existuje i Svaz chovatelů plemene koní Kinských⁶⁶ a jejich chov je soustředován zejména v obci Hradištko.⁶⁷

6.4. Českomoravský belgický kůň

Posledním typicky českým plemenem koní představeným v této kapitole je českomoravský belgický kůň nebo někdy také českomoravský belgik, který patří k chladnokrevníkům. Pro chladnokrevníky obecně je typický mohutný typ postavy. Díky své velké síle a dobré tělesné stavbě nacházejí uplatnění v tahu. Navzdory své robustní kompozici jsou to koně velice obratní a inteligentní.

Českomoravský belgický kůň je nejstarším chovaným plemenem na našem území. Přestože šlechtění probíhalo zejména v 2. polovině 20. století, jejich samostatná plemenná kniha byla vytvořena až po roce 1990. V té době došlo k rozdělení chladnokrevných koní na 3 základní typy: českomoravský belgický kůň, slezský norik a norik. Cílem chovu bylo získat koně s klidnou povahou ale dostatečnou silou, aby mohli být využíváni v zemědělství. Mimo lesnické práce nacházejí uplatnění také v hiporehabilitaci (Jelínková 2021: 53).

---

⁶⁵ Kůň Kinský | Koně Hradištko. *Koně Hradištko* [online]. [cit. 23.01.2022]. Dostupné z: <http://www.kone-hradistko.cz/kun-kinsky/>

⁶⁶ Webové stránky Svazu chovatelů koní Kinských jsou dostupné na: <https://www.schkk.cz>

⁶⁷ *Koně a poníci: Ottova encyklopedie*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-7451-342-8, str. 342

7. Významná plemena spojená s Ruskem

7.1. Orlovský klusák

Orlovský klusák je považován za nejslavnější ruské plemeno a je to vynikající dostihový kůň. U jeho vzniku stál hrabě Alexandr Orlov (1737–1808). Hrabě dopravil z Řecka hřebce Smetanka, který se významně podílel na zrodu plemene. Vnuk hřebce Smetanka, Bars I., se poté stal zakládajícím plemeníkem chovu.⁶⁸

Ve vzniku a vývoji plemene sehrál důležitou úlohu hřebčín Chrenovoj⁶⁹, protože při šlechtění orlovského klusáka byli užíváni koně arabské, dánské či holandské krve s cílem upevnit příbuzenskou plemenitbu. A právě v hřebčíně Chrenovoj žijí ti nejlepší koně tohoto typu. Dále jsou ještě orlovští koně šlechtěni na dalších 4 místech – na Urale, v Permu, Tule a Dubrovu, ale už se od klasického orlovského klusáka lehce liší, protože připomínají spíše koně tažného.⁷⁰

Orlovský klusák se vyznačuje značnou silou a vytrvalostí, kterou zdědil právě po holandských a dánských předcích. Z pohledu temperamentu se jedná o klidného, opatrného a učenlivého koně. V roce 2020 oslavil orlovský klusák 240 let od jeho oficiálního vzniku.⁷¹

Orlovský klusák se v 2. polovině 19. století a v raném začátku 20. století začal křížit s americkým klusákem, a tím dal v 2. polovině 20. století vzniknout novému plemenu ruského klusáka, který následně vytlačil orlovského klusáka ze závodíšť.⁷²

Orlovský klusák se uplatňuje převážně v dostizích a zápřahu. Nejčastějším zbarvením je barva bílá, vyskytují se také hnědáci, grošáci a vraníci. Stavbou těla se jedná o svalnatého a elegantního koně s dlouhým krkem. I přes přítomnost arabské krve

---

⁶⁸ *Koně a poníci: Ottova encyklopedie*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-7451-342-8, str. 294

⁶⁹ Хреновский конный завод <http://konezavod.ru/>

⁷⁰ *Koně a poníci: Ottova encyklopedie*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-7451-342-8, str. 294

⁷¹ Орловский рысак: история, экстерьер, масти, характер, уход, использование лошадей. Муравьи и К° - Борьба с вредителями: средства и способы [online]. Copyright © 2022 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://муравей61.pf/blohi/orlovskij-rysak.html>

⁷² *Koně a poníci: Ottova encyklopedie*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-7451-342-8, str. 294

klusák nezdědil jejich typickou vznětlivou povahu. Je to učenlivý, ochotný, klidný a vytrvalý kůň.⁷³

7.2. Donský kůň

Své jméno získal podle řeky Don, která protéká v Tulské, Lipecké, Voroněžské, Volgogradské a Rostovské oblasti v Rusku. Šlechtění tohoto plemena začalo v 2. polovině 18. století křížením mnoha různých plemen. Na začátku 19. století se uplatňovali jako vojenští koně, m. j. napomohli vyhnání francouzského vojska Napoleona I. Bonaparta (1769–1821) z Ruského impéria.⁷⁴

Donský kůň je všestranný. Vyniká ve všech oblastech sportu, ať už jde o parkur, drezuru či dostihy a díky své vytrvalosti a odolnosti je schopný pracovat i v nepříznivém počasí (Behling 2021: 18). Ottova encyklopedie (2014: 296) uvádí, že například hřebec Zenith dokázal v roce 1951 překonat vzdálenost 312 km za 24 hodin s krátkým čtyřhodinovým odpočinkem.

Vzhledově se donský kůň podobá buďonovskému koni, ale povahově se liší. Buďonovský kůň je příbuzný s anglickým plnokrevníkem, který je obecně známý svým temperamentním charakterem.

7.3. Buďonovský kůň

Stejně jako donský kůň bylo i toto plemeno vyšlechtěno na řece Don. Za zakladatele je považován maršál Semjon Michajlovič Buďonnyj (1883–1973), podle kterého byl tento kůň i pojmenován (Behling 2021: 18).

Plemeno bylo vyšlechtěno v Rostovské oblasti na jihu Ruska. Jedním z jeho nejdůležitějších prvků je zbarvení srsti – ryzáci se zlatým leskem srsti, který

---

⁷³ Orlovský klusák – Vše o plemeni. *Hello Sandy – Hafci, miciny a koničci to dali dohromady* [online]. Dostupné z: <https://www.hellosandy.cz/orlovsky-klusak/>

⁷⁴ *Koně a poníci: Ottova encyklopedie*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-7451-342-8, str. 296

zdědili po koni donském. Jsou to především parkuroví a drezurní koně, úspěšní jsou ale i jako koně kočároví.⁷⁵

Podle Ottovy encyklopedie (2014: 295) byli hřebci Simpatyaga, Kokas a Inferno prvními, kteří byli zaznamenáni do plemenné knihy, a jejich potomci se dále významně podíleli na rozvoji chovu. Záměrem bylo vyšlechtit rychlé a silné koně se značnou vytrvalostí. Měli totiž být nasazováni jako armádní koně v Rusku, kde byl armádních koní ve 2. polovině 20. století nedostatek. Paradoxem ale bylo, že v roce 1954, pouhých 5 let po oficiálním uznání tohoto plemene, byla kavalerie anulována.

7.4. Trakénský kůň

Trakénskému koni se přezdívá východopruský podle místa vzniku. Plemeno bylo založeno v roce 1732 v dnešní Jasně Poljaně, tehdejší město Trakehnen v oblasti východního Pruska. Za zakladatele je považován Friedrich Wilhelm I. Pruský.⁷⁶

Historie koně trakénského je tedy úzce spjata s historií Pruska a Ruska. V 2. polovině 18. století dostalo plemeno cejch ve tvaru parohů losa na pravý bok. Toto označení, které slouží k identifikaci koně, se používá dodnes. Během 2. světové války při bombardování Královce se plemeno ocitlo téměř na pokraji vyhubení. Bylo zachráněno pouze 28 klisen a 60 hříbat, kteří byli přemístěni do západního Německa.⁷⁷

Trakénský kůň je velmi reprezentativní a houževnatý kůň s elegantními chody. Od plnokrevníků si převzal kvality jako lehkost pohybu, hbitost a ostražitost, ale zároveň si dokázal zachovat i své charakterové přednosti teplokrevníka. Díky své spolehlivosti se uplatňuje ve všech odvětvích jezdeckví.⁷⁸

Velké oblibě se trakénskému koni dostalo na Olympijských hrách, kdy v roce 1936 německé družstvo vyhrálo všechny soutěže, protože se skládalo převážně právě

---

⁷⁵ Буденновская лошадь — энциклопедия видов животных. *Круглосуточная ветеринарная клиника Зоовет. Ветклиника, ветлечебница в ЗАО Москвы* [online]. Copyright © 2000 [cit. 01.01.2022]. Dostupné z: https://www.zoovet.ru/stati/entsiklopediya-vidov-zhivotnykh/loshadi_i_poni/budennovskaya/

⁷⁶ *Koně a poníci: Ottova encyklopedie*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-7451-342-8, str. 252

⁷⁷ Тракенинская порода [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://mkz1.ru/stud/breeds/traken/>

⁷⁸ *Koně a poníci: Ottova encyklopedie*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-7451-342-8, str. 252

z koní tohoto plemene. V České republice se chová v hřebčíně Albertovec⁷⁹, který se nachází nedaleko od Opavy.⁸⁰

7.5. Ruský klusák

Klusáci jsou koně, kteří závodí v klusáckých dostizích. Jsou zapřaženi do dvoukolého vozíku, ve kterém sedí jezdec. Ruský klusák byl vyšlechtěn se záměrem vytvořit nového koně, který by se byl svou rychlostí schopný vyrovnat či předčit amerického klusáka.⁸¹

Vyznačují se klidnou a poslušnou povahou, zároveň jsou i energičtí a hodně odolní. Mají silné nohy, které jim pomáhají k vyvinutí velké rychlosti.⁸²

Plemeno bylo vyšlechtěno na začátku 20. století zkrížením orlovského a amerického klusáka a jako samostatné plemeno bylo oficiálně uznáno v roce 1949. Dnes se jedná o nejvíce rozšířené plemeno v Rusku.⁸³

---

⁷⁹ Webové stránky hřebčína Albertovec jsou dostupné na: <http://albertovec.cz>

⁸⁰ *Koně a poníci: Ottova encyklopedie*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-7451-342-8, str. 253

⁸¹ *Koně a poníci: Ottova encyklopedie*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-7451-342-8, str. 293

⁸² Ruský klusák – Vše o plemeni. *Hello Sandy – Hafici, miciny a koníčci to dali dohromady* [online]. Dostupné z: <https://www.hellosandy.cz/rusky-klusak/>

⁸³ Русская рысистая порода | Калгановский Конный Завод. *Главная | Калгановский Конный Завод* [online]. Dostupné z: <https://koni-zavod.ru/o-konezavode/nashi-loshadi/russkaya-ryсистaya-poroda/>

8. Velká pardubická

Velká pardubická je ojedinělá sportovní událost a nejprestižnější dostihový závod svého druhu s nejdelší tradicí v České republice. Tradice závodění vychází z takzvaných parforních honů, které byly velice oblíbené u šlechty v první polovině 19. století zejména v Anglii a Francii. Šlechticové na koních pronásledovali zvěř a jejich úkolem bylo zvěř za asistence loveckých psů chytit.⁸⁴

Postupným šířením popularity začaly být parforní hony pořádány i v dalších evropských zemích. Díky podnětu Istvána Széchemyiho (1791–1860) se tento tehdy netradiční druh anglických honů dostal do Maďarska, kde se těšil oblíbenosti a z honů se vyvinul sport. Aristokracie, venkovská šlechta a prostý lid se potkávali na závodistiích a sledovali hony. První dostihové hony se uskutečnily v roce 1826 ve městě Pozsony (dnešní Bratislava). O rozšíření parforních honů v českých zemích se zasloužil hrabě Oktavián Josef Kinský (1813–1896), který se sám v novém sportu vzhledl. Začal s dovozem dostihových koní a psů z Anglie a pořádáním prvních takových akcí v českých zemích (Nehyba 2021: 8).

Oktavián Kinský byl český šlechtic z rodu Vchynských z Tetova, o nichž jsou dohledatelné záznamy již v 13. století. Existují domněnky, že zakladatelkou rodu Vchynských je Teta – jedna ze sester bájně kněžny Libuše. Předpoklad spojitosti s Tetou byl podpořen i shodou erbu Tetovů s erbem rodu Vchynských. V 17. století byl rod Vchynských přejmenován na rod Kinských. Sídlem Oktaviána Kinského byl zámek Karlova Koruna u Chlumce nad Cidlinou. O. J. Kinský byl nadšený jezdec a vlastník chovu chlumeckých plaváků, kteří se také účastnili, a dokonce i několikrát zvítězili ve Velké pardubické (Kovář 2021: 13).

V roce 1841 byla Františkem z Lichtenštejna (1802–1887) založena Pardubická parforní společnost. První dostihová událost se konala v polovině října roku 1839 za účasti hlavně anglických jezdců. Postupně dostihy získaly na oblibě a začaly se pořádat každý rok. Na dostizích byl zaveden kodex oblékání – černý klobouk, červený frak, bílé rajtky a černé jezdecké boty. V roce 1846 se na závodisti, založeném

---

⁸⁴ Historie – Dostihový spolek a.s. *Dostihový spolek a.s. – Dostihový spolek a.s.* [online]. Copyright © 2022 Všechna práva vyhrazena, Dostihový spolek, a.s., [cit. 08.02.2022]. Dostupné z: <https://zavodistepardubice.cz/historie/>

O. J. Kinským, v Chlumci nad Cidlinou konal první závod. Nejobtížnější překážkou byl široký příkop, údajný předchůdce obávaného Taxisu z Velké pardubické (Kovář 2021: 16).

Inspirace pro to, jak bude Velká pardubická vypadat, byla vzata z Velké Británie z liverpoolského překážkového dostihu Grand National Steeplechase neboli Velká národní steeplechase v Aintree. Výprava skládající se dle britského tisku z mnoha členů (O. J. Kinský, princ Egon Thurn-Taxis, kníže Ferdinand Kinský, princ Emil Furstenberg, kníže František Josef Auersperg a uherský hrabě István Károlyi) se vypravila na jaře roku 1865 do Liverpoolu, aby zjistila, jak se takový dostih pořádá. Všechny zúčastněné zcela jistě zaujala organizace, ekonomické náklady a celková atmosféra dostihu (Nehyba 2021:10).

Z důvodu válečných konfliktů a probíhajících epidemií nejrůznějších nemocí nebylo možné až do roku 1874 organizovat v českých zemích žádné dostihy. V roce 1874 byla uspořádána sbírka, která měla zajistit nezbytné prostředky a finance na přípravu dostihu. Princ Emil Egon z Fürstenbergu a hrabě Maximilian Ugarte byli Spolkem pro chov koní a koňské dostihy v Čechách zmocnění organizací sbírky a jejich povinností bylo také zvolit vhodné místo a vytyčit trať pro dostih, čímž pověřili O. J. Kinského. Dokonalé podmínky splňovalo okolí Pardubic, takže bylo rozhodnuto, že na zbudování trati bude využito již existující pardubické závodíště. Byla zde vybudována překážková trať s využitím všech dostupných přírodních překážek a přidáním i těch umělých – stavba zdí či dřevěné překážky (Nehyba 2021:14).

Datum tohoto, ve střední Evropě jedinečného dostihu, bylo stanoveno na podzim roku 1875, konkrétně 5. listopadu. Na start se z původních třiceti šesti přihlášených dostavilo pouze čtrnáct jezdců s koňmi. Žokej George Sayers s koněm Fantome se stali vítězi a na druhém místě se umístila klisna Fantasca. Do cíle se dostalo pouze šest koní, osm koní se ocitlo v průběhu závodu v nesnázích a nemohli ho z nejrůznějších důvodů dokončit. Závod se díky své náročnosti stal známým i za hranicemi českých zemí. Po prvním ročníku bylo nutné dovybudovat nezbytné zázemí pro diváky, rozhodčí, jezdce a jejich koně – stáje, tribuny, sedlovnu, restauraci či věž pro rozhodčí (Kovář 2021: 16–19).

Ve druhém ročníku, který se konal jen o dva dny později než první ročník, a sice 7. listopadu 1875, startovalo méně jezdeckých dvojic (pouze osm) a dostih byl označen jako Velká steeplechase. Zvítězil valach Brigand v sedle s žokejem G. Herbertem. Třetí ročník se kvůli nepříznivému počasí nekonal, a proto byl další ročník posunut až na listopad roku 1877. Ve třetím i čtvrtém ročníku zvítězil valach Brigand a vytvořil tak nový historický rekord. Tento ročník byl také posledním, kterého se aktivně účastnil O. J. Kinský. Příčina není známá, ale žádný z jeho koní už znovu ve Velké pardubické později nezávodil (Nehyba 2021: 22–24).

Jedna z nejobtížnějších překážek v dostihu, a sice čtvrtá v pořadí, byla stále častěji nazývána Taxisův příkop. Překážka byla takto pojmenována na počest hraběte Egona Thurn-Taxisa (1832–1892), který údajně zajistil její zachování v soutěži (Kovář 2021: 16–20).

V následujících letech se zájem o dostih zvyšoval, spolu s tím i počty přihlašovaných na startovních listinách a dostih lákal i více zahraničních jezdců. Dostih v roce 1890 vstoupil do dějin tím, že zvítězil valach Alphabet, kterého připravoval český trenér Dobrovský. V roce 1892 bylo závodíště rekonstruováno a vylepšeno (Kovář 2021: 21, 22, 36).

Dalším významným milníkem v historii Velké pardubické byl rok 1902, kdy zvítězil poprvé český jezdec. Byl jím Ulrich Rosák v sedle hřebce jménem Jour Fix (Kovář 2021: 40).

Posledním ročníkem před pauzou, která byla zapříčiněna 1. světovou válkou, byl rok 1913. Závodění bylo obnoveno až v roce 1920 a Československý Jockey Club, který byl založen v roce 1919, si vytyčil jako hlavní cíl obnovit dostihový provoz a chov koní. V následujících letech docházelo ke změnám v pravidlech za účelem zkvalitňování a ulehčení dostihu (Kovář 2021: 49).

Velkým překvapením skončil předválečný ročník 1937, kdy se triumfu dočkala první žena v historii Lata Brandisová s klisnou Normou. Na start Velké pardubické se za celou historii závodu postavilo pouze osm žen. Mezi nimi je ještě velmi známou Martina

Růžičková, která se o zvládnutí dostihu pokusila celkem šestkrát, ale až na poslední pokus v roce 2014 se jí podařilo dostih dokončit.⁸⁵

Ihned po 2. světové válce byly zahájeny přípravy na obnovení Velké pardubické a v prvních ročnících po válce byla zaznamenána zvýšená návštěvnost. V roce 1948, po převzetí moci Komunistickou stranou Československa, byly zakázány starty jezdců ze západní Evropy. Sovětská výprava pravidelně obhajovala prvenství – v letech 1957–1959 vyhrával hnědák Epigraf s jezdcí Vladimírem Fedinem a Vladimírem Prachovem a v letech 1960–1961 to byl ryzák Grifel s jezdce Ivanem Avdějevem. Až v roce 1963 opět na prvním místě stanul valach Koran sedlaný žokejem Františkem Vítkem. Radost z vítězství však neměla dlouhého trvání, protože hned o rok později se vítězem opět stala sovětská reprezentace (Kovář 2021: 124–128).

Až v 83. ročníku Velké pardubické v roce 1973 přijeli i zahraniční účastníci z kapitalistických států a zvítězil anglický jezdec Cristopher Collins s valachem Stephen's Society, kteří společně vytvořili nový rekord 10:04,9 (Kovář 2021: 161).

97. ročník slavného dostihu přinesl překonání rekordu z roku 1973, kdy v roce 1987 prvenství získal anglický plnokrevník Železník v sedle s Josefem Váňou. Železník jako jediný kůň vyhrál za dobu své dostihové kariéry Velkou pardubickou celkem čtyřikrát (v letech 1987, 1988, 1989 a 1991). Favority sezóny 1987 byli dva koně – Forman a Železník. Závod byl napínavý až do samého konce, protože v průběhu vedl Forman a až před cílovou rovinkou dokázal Železník zrychlit a předběhnout ho, a tím zaběhl nový rekord kursu 9 minut a 59,1 sekundy (Nehyba 2021: 182–184).

Nehyba (2021: 188–190) uvádí, že následující dva ročníky se nesly v poněkud zvláštní atmosféře, protože byly poznamenány atmosférou měnících se politických poměrů v tehdejší Československu. Za již uvolněné atmosféry ve společnosti byl v roce 1990 pořádán jubilejní stý ročník pardubické ceny, který vstoupil do dějin hned z několika důvodů. Přihlásil se rekordní počet zájemců jak z Československa, tak i z Anglie, Sovětského svazu, Francie či Švýcarska. Dále byl klisnou Libentínou zaběhnout nový

---

⁸⁵ Historie – Dostihový spolek a.s. *Dostihový spolek a.s. – Dostihový spolek a.s.* [online]. Copyright © 2022 Všechna práva vyhrazena, Dostihový spolek, a.s., [cit. 08.02.2022]. Dostupné z: <https://zavodistepardubice.cz/historie/>

nejrychlejší čas 9 minut 49,4 sekund a připraven byl i bohatý doprovodný program pro diváky a jezdce s koňmi.

Od roku 1991 je Velká pardubická podporována Českou spořitelnou, která jako její generální partner napomáhá rozvíjení tradice a budování vlivné mezinárodní události v oblasti jezdeckví. Výhru v sezóně 1991 získal Josef Váňa s Železníkem, který se díky tomuto úspěchu už navždy zapsal do historie jako plemeník, který jako první proletěl cílovou rovinkou celkem čtyřikrát. Tento a další ročník se neobešly bez komplikací, protože po Sametové revoluci a pádu komunistického režimu měla část občanské společnost zesílenou potřebu prosazovat a vynucovat svobodné názory. Aktivisté bojující za práva a proti týrání zvířat se shromažďovali, demonstrovali na závoděšti a pokoušeli se zabránit startu dostihu. K vyhocení situace došlo při 102. ročníku, kdy protestanti i přes přítomnost policistů vtrhli na dráhu a žokejové s koňmi se jim museli vyhýbat (Nehyba 2021: 190–196).

V dostihu roku 1997 Josef Váňa v sedle Vronskyho opět triumfoval a byla to již jeho 5. výhra. J. Váňa je český dostihový jezdec a trenér, kterého zná snad každý Čech, nehledě na to, jestli se zajímá o jezdeckví. Josef Váňa se narodil v roce 1952 ve Zlíně a vyrůstal v obci Slopné nedaleko Luhačovic. Po základní škole nastoupil do učiliště v Kladrubech na Labem, které ale nedokončil. Poté pracoval v tlumačovském hřebčinci a po roce byl povinen nastoupit na vojnu. Po splnění vojenské služby působil jako strojník lyžařského vleku na Pradědu. V květnu 1978 se opět vrátil k ježdění v jezdeckém klubu Státního statku Světlá Hora. Od téhož roku se účastnil parkurových závodů, ale nebyl v nich moc dobrý. V roce 1981 objevil dostihy a tomuto pro něj novému sportu propadl. Ve Velké pardubické startoval celkem osmnáctkrát a byl vyhlášen amatérským šampiónem. V roce 1987 s plnokrevníkem Železníkem poprvé zvítězil. Stejný výsledek se sladěné dvojici podařilo zopakovat ještě třikrát v letech 1988, 1989 a 1991. Nešťastným se pro Váňu stal rok 1994. V průběhu dostihu v německém městě Baden-Baden spadl z koně a o několik vteřin později byl pošlapán jiným koněm, kterému se připlétl pod kopyta. Utrpěl četná vážná zranění a byl i dva dny v kómatu. Rekonvalescence trvala několik měsíců, ale on byl odhodlaný se uzdravit. Na podzim téhož roku se opět vrátil do sedla v rámci kvalifikace na Velkou pardubickou, i když nakonec ze soutěže odstoupil. V letech 2009, 2010 a 2011 se Váňovi plnil jeho sen a on Velkou pardubickou vyhrál celkem osmkrát. Později ještě

několikrát v sedle různých koní běžel nejslavnější český dostih, naposledy v roce 2014. Od té doby si pouze užívá důchodu a plně se soustředí na kariéru trenéra (Kovář 2021: 239–250).

9. Závodiště v Rusku

Rozvoj dostihových závodů v Rusku přišel spolu se šlechtěním plemena Orlovského klusáka na počátku 19. století. Za dob SSSR nebyly dostihy považovány za zábavu, ale plnily roli testovacích stanic klusáckých plemen.

Nejznámějšími závodišti jsou Centrální moskevský hipodrom (Центральный Московский ипподром – ЦМИ), závodiště v Elistě (Элистинский ипподром), Kazaňský hipodrom (Казанский ипподром) a Krasnojarský hipodrom (Краснодарский ипподром).

Centrální moskevský hipodrom je nejstarší závodiště v Rusku. Byl založen roku 1834 a až do roku 1918 se v něm konalo mnoho závodů. V roce 1918 byl uzavřen, protože se zde konala vojenská školení a k obnovení závodění došlo až v 20. letech 20. století. Během Velké vlastenecké války byli koně ze závodiště evakuováni do jiných měst. V roce 1949 propukl v areálu rozsáhlý požár a až do roku 1955 probíhala rekonstrukce a oprava škod. V 70. letech 20. století byly vytvořeno více než 50 nových rekordů.⁸⁶

Centrální moskevský hipodrom patří do Akciové společnosti „Ruské hipodromy“, která sdružuje 17 závodů ze všech částí Ruska. Akciová společnost byla založena roku 2011 a jejími hlavními sférami činnosti jsou rozvoj národního chovu koní a hřebčínů a hřebčinců v Rusku.⁸⁷

---

⁸⁶ Центральный Московский ипподром [online]. [cit. 10.04.2022]. Dostupné z: <https://www.cmh.ru/index.php?id=34>

⁸⁷ Центральный Московский ипподром [online]. [cit. 10.04.2022]. Dostupné z: <https://www.cmh.ru/index.php?id=34>

Závěr

Historie chovu koní na území Čech a Ruska má velmi dlouhou tradici. Z představených kapitol je patrný rozdílný vývoj chovu a šlechtění koní, který se odvíjel v závislosti na potřebách obyvatel a kultury společnosti. V návaznosti na tento historický vývoj si do dnešních dnů typická plemena koní na jednotlivých územích zachovala své charakteristické rysy a chovatele rozvíjejí odkaz svých předchůdců.

Cílem bakalářské práce bylo shrnout historii chovu koní v Česku a Rusku, představit typická plemena a jejich vývoj a popsat tradici národních hřebčinců a hřebčínů. V první kapitole je přiblížen počátek chovu koní. Jsou zmíněny základy domestikace koní s využitím původních plemen podle místopisného výskytu a archeologické nálezy potvrzující tento vývoj. Druhá a třetí kapitola jsou věnovány historii jezdeckví v České republice a Rusku. Je přiblížen vznik prvních organizovaných jezdeckých uskupení a jejich struktura a vývoj. V souvislosti s Ruskem je zmíněn rozvoj jezdeckví vztahující se k bohaté vojenské historii Ruska. Ve čtvrté a páté kapitole je popisován vznik a rozvoj významných hřebčinců a hřebčínů na území Čech a Ruska. V šesté a sedmé kapitole jsou zmapována významná plemena koní spojená s těmito zeměmi. Byly také představeny významné osobnosti, které sehrály značnou roli při vývoji a šlechtění koní na českém území. Poslední 2 kapitoly jsou zaměřeny na významná česká a ruská dostihová závodiště, překážkový dostih Velká pardubická a Centrální moskevský hipodrom.

Na základě práce s texty věnovanými problematice chovu koní byl sestaven glosář obsahující českou a ruskou terminologii z oblasti chovu koní. Glosář obsahuje celkem 115 lexikálních jednotek.

Resumé

Bakalářská práce si klade za cíl zmapovat a popsat vývoj chovu a šlechtění koní na historických územích Čech a Ruska od nejstarších dob až do současnosti. V jednotlivých kapitolách jsou sledovány a popisovány nejvýznamnější hřebčince a plemena koní na daných územích. U každého plemene je charakterizován původ, popis exteriéru i charakterových kvalit a jejich využití. Nedílnou součástí bakalářské práce je i glosář obsahující terminologii z oblasti chovu koní.

The bachelor thesis aims to map and give a detailed description of the development of horse breeding in the historical territories of Bohemia and Russia from the oldest times to the present. The most important stud farms and horse breeds are being depicted in the individual chapters. The origin, characterization of the exterior and character qualities and their use are described for each breed. What's more, a glossary containing terminology in the field of horse breeding is an integral part of the bachelor thesis.

Seznam použité literatury a elektronických zdrojů

Tištěné zdroje

BEHLING, Silke. *Plemena koní: plnokrevníci, teplokrevníci, chladnokrevníci: nejoblíbenější plemena a podrobné charakteristiky*. Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7608-3.

DRAŽAN, Jaroslav, PROCHÁZKA, Lubomír a HOŠÁK, Stanislav. *Zemský hřebčinec Tlumačov: Regional Stud Farm Tlumačov:90 – 1925 – 2015*. Přeložil Margita DUBNICKÁ. Opava: Dalibor Gregor, 2015. ISBN 978-80-87731-10-9.

DUŠEK, Jaromír. *Chov koní v Československu*. Ilustroval Jana ČAPKOVÁ. Praha: Brázda, 1992. ISBN 80-209-0168-X.

DUŠEK, Jaromír. *Chov koní*. Vyd. 3. Praha: Brázda, 2011. ISBN 978-80-209-0388-4.

JELÍNKOVÁ RŮŽIČKOVÁ, Martina. *Za koňmi s Martinou*. Brno: CPress, 2021. ISBN 978-80-264-3790-1.

Koně a poníci: Ottova encyklopedie. Praha: Ottovo nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-7451-342-8.

KOVÁŘ, Pavel. *Sto třicet Taxisů Velké pardubické: steeplechase: příběhy z dějin, současnosti a zákulisí slavného dostihu*. Praha: XYZ, 2021. ISBN 978-80-7597-938-4.

MIESLEROVÁ, Barbora. *Koně z naší republiky*. Olomouc: Agripint, 2020. ISBN 978-80-87091-89-0.

MISAŘ, Drahoslav. *Vývoj chovu koní v Čechách, na Moravě a na Slovensku*. Praha: Brázda, 2011. ISBN 978-80-209-0383-9.

NEHYBA, Miloslav. *Velké sedmičky Velké pardubické*. Brno: CPress, 2021. ISBN 978-80-264-3845-8.

Rusko-český ilustrovaný slovník. Přeložil Zuzana PAVLOVÁ. Praha: Slovart, 2013. ISBN 978-80-7391-684-8.

ŠROUFKOVÁ, Miloslava, VENCOVSKÁ, Marta a PLESKÝ, Rostislav. *Rusko-český, česko-ruský slovník: Russko-češskij, češsko-russkij slovar'*. 2. vyd. Voznice: Leda, 2010. ISBN 978-80-7335-246-2.

Elektronické zdroje

Česká jezdecká federace [online]. [cit. 08.04.2022]. Dostupné z: <http://www.cjf.cz>

Historie – Dostihový spolek a.s. *Dostihový spolek a.s. – Dostihový spolek a.s.* [online]. Copyright © 2022 Všechna práva vyhrazena, Dostihový spolek, a.s., [cit. 08.02.2022]. Dostupné z: <https://zavodistepardubice.cz/historie/>

Historie Hřebčína [online]. Copyright © [cit. 22.01.2022]. Dostupné z: <http://albertovec.cz/hrebcin/o-hrebcinu/historie-hrebcina/>

Historie hřebčince. Copyright © [online]. [cit. 22.01.2022]. Dostupné z: <http://www.hrebcinec-tlumacov.cz/historie>

Historie obcí – Oficiální stránky obce Kladruby nad Labem. *Obec Kladruby nad Labem – Oficiální stránky obce Kladruby nad Labem*[online]. Copyright © 2022 [cit. 23.01.2022]. Dostupné z: <https://www.kladrubynadlabem.cz/nase-obec/historie-obci/>

Historie starokladrubskeho koně. *Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o.* [online]. Copyright © 2022, Národní hřebčín Kladruby nad Labem [cit. 23.01.2022]. Dostupné z: <https://www.nhkladruby.cz/historie>

Hřebčín Albertovec [online]. [cit. 08.04.2022]. Dostupné z: <http://albertovec.cz>

Hřebčín nebo hřebčinec? Na Zlínsku je obojí | E15.cz. E15.cz – *Byznys, politika, ekonomika, finance, události* [online]. Copyright © 2001 [cit. 09.11.2021]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/magazin/hrebcin-nebo-hrebcinec-na-zlinsku-je-oboji-836322>

Kůň Kinský | Koně Hradištko. *Koně Hradištko* [online]. [cit. 23.01.2022]. Dostupné z: <http://www.kone-hradistko.cz/kun-kinsky/>

Коневодство [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://www.bibliotekar.ru/7-konevodstvo/index.htm>

O hřebčinci | zemskyhrebcecpisek.cz. *Zemský hřebčinec Písek s.p.o.* [online]. Copyright © 2021 Zemský hřebčinec Písek s.p.o., [cit. 09.11.2021]. Dostupné z: <https://www.zemskyhrebcecpisek.cz/o-hrebcinci>

O nás | Hřebčín Napajedla. *Domů | Hřebčín Napajedla* [online]. [cit. 09.11.2021]. Dostupné z: <https://www.napajedlastud.cz/o-nas>

O škole – Střední škola chovu koní a jezdeckví Kladruby nad Labem. *Domovská stránka – Střední škola chovu koní a jezdeckví Kladruby nad Labem* [online]. Copyright © 2022 [cit. 23.01.2022]. Dostupné z: <https://skola-kladrubynl.cz/zakladni-informace/>

Orlovský klusák – Vše o plemeni. *Hello Sandy – Hafíci, miciny a koníčci to dali dohromady* [online]. Dostupné z: <https://www.hellosandy.cz/orlovsky-klusak/>

Plemenný hřebec – Farma Zítek. *Farma Zítek – Rodinná farma chovu skotu Aberdeen angus* [online]. Copyright © 2022 [cit. 22.01.2022]. Dostupné z: <https://www.farmazitek.cz/plemenny-hrebec/>

Rusko a koně ve 20. století – memento milionů | EQUICHANNEL.cz. *EQUICHANNEL.cz - koně: když chcete vědět víc o koních* [online]. [cit. 06.03.2022]. Dostupné z: <https://www.equichannel.cz/rusko-a-kone-ve-20-stoleti-memento-milionu>

Rusko český, Česko ruský slovník | Ruština – Seznam Slovník. *Seznam Slovník* [online]. Copyright © 1996 [cit. 20.02.2022]. Dostupné z: <https://slovník.seznam.cz/preklad/rusky>

Ruský klusák – Vše o plemeni. *Hello Sandy – Hafíci, miciny a koníčci to dali dohromady* [online]. Dostupné z: <https://www.hellosandy.cz/rusky-klusak/>

Slatiňany. *Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o.* [online]. Copyright © 2022, Národní hřebčín Kladruby nad Labem [cit. 23.01.2022]. Dostupné z: <https://www.nhkladruby.cz/slatinany-hrebcin>

Slovenská jezdecká federace [online]. [cit. 08.04.2022]. Dostupné z: <https://www.sjf.sk>
Svaz chovatelů koní Kinských [online]. [cit. 08.04.2022]. Dostupné z: <https://www.schkk.cz>

Velká pardubická – pohled do historie a současnosti – PŘÍRODA.cz. *PŘÍRODA.cz – příroda, ekologie, životní prostředí* [online]. Copyright © 2004 [cit. 08.02.2022]. Dostupné z: <https://www.priroda.cz/clanky.php?detail=2648>

Буденновская лошадь — энциклопедия видов животных. *Круглосуточная ветеринарная клиника Зоовет. Ветклиника, ветлечебница в ЗАО Москвы* [online]. Copyright © 2000 [cit. 01.01.2022]. Dostupné z: https://www.zoovet.ru/stati/entsiklopediya-vidov-zhivotnykh/loshadi_i_poni/budennovskaya/

Где это невероятное место: Старожиловский конный завод | *Perito. Куда поехать в путешествие* | *Perito — сайт о самом интересном* | Perito [online]. Copyright © Wikipedia [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://perito-burrito.com/posts/ryzan-konezavod>

Диссертация. Зоотехнические и технологические параметры организации досугового коневодства в Пермском крае. [online]. [cit. 06.03.2022]. Dostupné z: <https://www.dissercat.com/content/zootekhnicheskie-i-tekhnologicheskie-parametry-organizatsii-dosugovogo-konevodstva-v-permsko>

История [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://mkz1.ru/stud/history/>

История коневодства. [online]. Copyright © [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://lokotskoy.ru/istoriya-konevodstva.html>

История музея Хреновского конного завода – Хреновской конный завод. *Хреновской конный завод — официальный сайт* [online]. Copyright © 2014 [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://konezavod.ru/istoriya-muzeya-xrenovskogo-konnogo-zavoda/>

История Российского коневодства и коннозаводства [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://konevodstvo.su/books/item/f00/s00/z0000000/st001.shtml>

История Российского коневодства и коннозаводства [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://vladkontyr.ru/info/konevodstvo>

Конный завод "Георгенбург" — kd39.info – Калининград – сайт города и области. *Калининград – сайт города и области - kd39.info* [online]. Copyright © [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://kd39.info/7-konnyi-zavod-georgenburg.html>

Конный завод в Георгенбурге - Мастерок.жж.рф — LiveJournal. *Мастерок.жж.рф — LiveJournal* [online]. [cit.05.03.2022]. Dostupné z: <https://masterok.livejournal.com/5888095.html>

Конный завод в Георгенбурге – Анграпа.ru | История Черняховска, Инстербурга, краеведение, карты, фотографии города, архив новостей. *Анграпа.ru | История Черняховска, Инстербурга, краеведение, карты, фотографии города, архив новостей* [online]. Copyright © 2005 [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://www.angrapa.ru/insterburg/konnyj-turnir/2830-konnyj-zavod-v-georgenburge.html>

Локотской конный завод – Локоть [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://russia.travel/objects/294441/>

Локотской конный завод [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://fourhoofs.ru/?r=studfarm&id=457>

Московский Ипподром [online]. [cit. 08.04.2022]. Dostupné z: <https://www.cmh.ru>

Московский конный завод. Update. *Золотой Мустанг – главный журнал о лошадях* [online]. Copyright © 1997 [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://www.goldmustang.ru/magazine/konevodstvo/10633.html>

Национальное достояние России: 95 лет и новый старт Московского конного завода №1 – KP.Ru. *Новости России и мира. Комсомольская Правда в РФ – газета, радио и сайт // WWW.KP.RU – KP.Ru* [online]. Dostupné z: <https://www.kp.ru/daily/27098.7/4171175/>

Общая информация о коневодстве. *Информационный агропромышленный портал. Новости и события сельского хозяйства.* [online]. Copyright © 2022 [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: https://rosagroportal.ru/article/current/133/obschaya_informaciya_o_konevodstve

Орловский рысак: история, экстерьер, масти, характер, уход, использование лошадей. Муравьи и К° - Борьба с вредителями: средства и способы [online]. Copyright © 2022 [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://муравей61.рф/blohi/orlovskij-rysak.html>

Прилепский конный завод [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://fourhoofs.ru/?r=studfarm&id=178>

Прилепский племенной конный завод [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://www.prilepskie.ru/ozavode/ozavode.asp>

Русская рысистая порода | Калгановский Конный Завод. Главная | *Калгановский Конный Завод* [online]. Dostupné z: <https://koni-zavod.ru/o-konezavode/nashi-loshadi/russkaya-ryсистaya-poroda/>

Скачки в России: история, главные ипподромы, современные проблемы [online]. [cit. 08.04.2022]. Dostupné z: <https://sport24.ru/news/other/2019-07-16-rossiyskiye-ippodromy-skachki-v-rossii-tsentralnyy-moskovskiy-ippodrom-problemy-skachek>

Старожиловский конный завод, 1893-1993 гг. [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://62info.ru/history/node/10574>

Старожиловский конный завод, Рязанская область [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://www.redeveloper.ru/redeveloperskie-proekty/potential/starozhilovskiy-konnyy-zavod/>

Тракененская порода [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://mkz1.ru/stud/breeds/traken/>

Хреновской конный завод – Хреновое [online]. [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://russia.travel/objects/295624/>

Хреновской конный завод — официальный сайт. *Хреновской конный завод — официальный сайт* [online]. Copyright © 2014 [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://konezavod.ru>

Центральный Московский ипподром [online]. [cit. 10.04.2022]. Dostupné z: <https://www.cmh.ru/index.php?id=34>

Přílohy

Glosář

алл <u>ю</u> р, -а м	chod koně
ар <u>е</u> на, -ы ж	kolbiště
бри <u>д</u> жи, -ей мн. ч.	rajtky
вальтра <u>п</u> , -а м	podsedlová dečka
верховая е <u>з</u> да	jízda na koni
волтижир <u>о</u> вка, -и ж	voltiž
вса <u>д</u> ник, -а м	jezdec
вы <u>и</u> грыш, -а м	výhra
вы <u>р</u> астить, -ащу, -астишь, -астят	vyšlechtit
высо <u>т</u> а, -ы ж	výška
высо <u>т</u> а в хо <u>л</u> ке	- výška v kohoutku
гал <u>о</u> п, -а м	cval
галопир <u>о</u> вать, -ую, -уешь, -уют	cválat
гри <u>в</u> а, -ы ж	hříva
денни <u>к</u> /бокс, -а м	box
дрессир <u>о</u> вка, -и ж	drežúra
е <u>з</u> дить верхом	jezdit na koni
жереб <u>е</u> нок, -а м	hříbě
жереб <u>е</u> ц, -бца м	hřebec
жоке <u>й</u> ка, -и ж	helma
за <u>г</u> он, -а м	ohrada, výběh
за <u>п</u> ря <u>ж</u> ка, -и ж	spřežení
за <u>щ</u> итный жил <u>е</u> т для верхово <u>й</u> е <u>з</u> ды	bezpečnostní vesta na ježdění
иппо <u>д</u> ром, -а м	dostihová dráha
кавал <u>е</u> рия, -ии ж	jezdectvo
кана <u>в</u> а, -ы ж	příkop
водяная кана <u>в</u> а	- vodní příkop
карьер <u>о</u> , -а м	trysk
кобы <u>л</u> а, -ы ж	kobyła
колхо <u>з</u> ный, -ая, -ое	družstevní

коне <u>в</u> од, -а м	chovatel koní
коне <u>в</u> одство, -а с	chov koní
кон <u>к</u> ур, -а м	parkur
к <u>о</u> нная амуни <u>ц</u> ия, -ии ж	jezdecká výstroj
к <u>о</u> нница, -ы ж	jezdectvo
конноспортив <u>н</u> ый, -ая, -ое	jezdecký
к <u>о</u> нный за <u>в</u> од, -а м	hřebčinec i hřebčín (dle slovníku)
кон <u>ю</u> шня, -и ж	stáj
ко <u>п</u> ыто, -а с	kozyto
к <u>о</u> рда, -ы ж	lonž
корм <u>и</u> ть, -лю, -мишь, -мят	krmit
кормле <u>н</u> ие, -ия с	krmení
к <u>р</u> ыло, -а с	bočnice
л <u>о</u> шадь, -и ж	kůň
донская л.	- Donský kůň
старокладру <u>б</u> ская л.	- Starokladrubský kůň
тракенская л.	- Trakénský kůň
чешская чистокров <u>н</u> ая л.	- Český teplokrevník
чистокров <u>н</u> ая верхов <u>а</u> я л.	- Anglický plnokrevník
верхов <u>ы</u> е л.	- jezdecké koně
упряжн <u>ы</u> е л.	- tažné koně
мане <u>ж</u> , -а м	jízdárna
мартинг <u>а</u> л, -а м	poprsník (martingal)
масть, -и ж	barva, odstín srsti
ме <u>р</u> ин, -а м	valach
нае <u>з</u> дник, -а м	žokej
нахра <u>п</u> ник, -а м	nánosník
недоу <u>з</u> док, -а м	ohlávka
ногав <u>к</u> и, -ок <i>мн.</i> ч.	kamaše
о <u>б</u> увь для верхово <u>й</u> езды	pérka, jezdecká obuv
лу <u>к</u> а, -и ж	rozsocha
перед <u>н</u> яя л <u>у</u> к <u>а</u>	- přední rozsocha
зад <u>н</u> яя л <u>у</u> к <u>а</u>	- zadní rozsocha

перчатка, -и ж	rukavice
верховая перчатка	- jezdecká rukavice
пито <u>м</u> ец, -мца <i>м</i>	odchovanec, svěřenec
п <u>и</u> томник, -а <i>м</i>	chovná stanice
п <u>о</u> вод, -а <i>м</i>	otěž
п <u>о</u> водья, - дьев, <i>мн. ч.</i>	- otěže
погон <u>я</u> ть, -яю, -яешь, -яют	pobízet
подк <u>о</u> ва, -ы ж	podkova
подп <u>р</u> уга, -и ж	podbřišník
поп <u>о</u> на для л <u>о</u> шади	koňská deka
п <u>о</u> рода, -ы ж	plemeno
преп <u>я</u> тствие, -ия <i>с</i>	překážka
прыж <u>о</u> к, -жка <i>м</i>	skok
работосп <u>о</u> с <u>о</u> бность, -и ж	práceschopnost
р <u>е</u> звый, -ая, -ое	hbitý, rychlý
р <u>е</u> зкость, -и ж	ostrost, intenzita
р <u>е</u> мень, -мня <i>м</i>	řemen
зат <u>ы</u> лочный р <u>е</u> мень	- nátylník
нал <u>о</u> бный р <u>е</u> мень	- čelenka
нащ <u>е</u> чный р <u>е</u> мень	- lícnice
подбор <u>о</u> дный р <u>е</u> мень	- podhrdelník
рж <u>а</u> ть, ржу, рж <u>е</u> шь ржут	řehtat
рыс <u>а</u> к, -а <i>м</i>	klusák
орл <u>о</u> вский рыс <u>а</u> к	- Orlovský klusák
русс <u>к</u> ий рыс <u>а</u> к	- Ruský klusák
б <u>е</u> г, -а <i>м</i>	závod
рыс <u>и</u> стый б <u>е</u> г, -а <i>м</i>	- klusácký závod
рыс <u>и</u> ть, -шу, -с <u>и</u> шь, -с <u>я</u> т	klusat
рыс <u>ь</u> , -и ж	klus
сбру <u>я</u> для л <u>о</u> шади	koňský postroj
седл <u>а</u> ть, -аю, -а <u>е</u> шь, -аю <u>т</u>	sedlat
седл <u>о</u> , -а <i>с</i>	sedlo
сельскох <u>о</u> зяйственный, -ая, -ое	zemědělský

сельхозтехника, -и ж	zemědělská technika
скачки, -чек <i>мн. ч.</i>	dostihy
гладкие скачки	- rovinné dostihy
скрещивание, -ия с	křížení
стремя, -мени с	třmen
табун, -а <i>м</i>	stádo
товарищество, -а с	družstvo, sdružení
тренер, -а <i>м</i>	trenér
тренировка, -и ж	trénink
троеборье, -рья с	všestrannost
удила, -ил <i>мн. ч.</i>	udidlo
узда, -ы ж	uzda
учредить, -ежу, -едишь, -едят	založit, zřídit
хвост, -а <i>м</i>	ocas
хлыст, -а <i>м</i>	tušírka (drezúrní bič)
хозяйство, -а с	hospodářství
холка, -и ж	kohoutek (zátylek)
шаг, -а <i>м</i>	krok
экипировка, -и ж	výstroj